

ADDENDUM MET ONDERSTEUNENDE MATERIALEN

INHOUDSOPGAVE

1. STEEKKAARTEN ILC	1
DIALOOGTHEMA'S MENS	3
DIALOOGTHEMA'S NATUUR	30
DIALOOGTHEMA'S SAMENLEVING	33
2. STEEKKAARTEN ILD'S	52
3. DIDACTISCH MATERIAAL	58
ORGANISATIES	58
4. WERKVORMEN	64
HET SOCRATISCH GESPREK	64
TEAMTEACHING	64
5. EVALUATIE	67

1. STEEKKAARTEN ILC

STEEKKAARTEN ILC'S			
Burg. dialoog inhouden	Mens	samenleving	natuur
Bouwsteen diversiteit	Anders zijn De Weddingplanner De zeven (on)deugden Sterven en begraven Genderdiversiteit Inspiratiebronnen ILB panel	Bouwstenen	

	Bezoek ILB tentoonstelling LB huizen Muziek Psychische problemen		
Bouwsteen dialoog	Bezoek Antwerpen De grote vragen Groepsdruk Meet the teacher Soberheid en onthouding	Documentaire Molenbeek Film thema levensbeschouwelijke diversiteit	
Bouwsteen participatie	Sexting	Armoede Complottheorieën	
Bouwsteen duurzaamheid			Natuur, schepping, milieu Klimaat
Bouwsteen democratische principes	Helden v/d levensbeschouwing	Bezoek asielcentrum Bezoek Dossin kazerne Bezoek Fort Breendonk Eerlijke handel Op de vlucht Racisme Schrijf-ze-vrij Extreem-rechts	
Bouwsteen democratische structuren		Reuzegom	

Anders zijn

Thema en algemene inhoud

Met de klassen 3AF en 4AF wordt de auditie van Susan Boyle bekeken. Deze auditie gaat over een vrouw van 47 jaar oud. Boyle heeft een moeilijke geboorte achter de rug en werd in 2013 gediagnosticeerd met het syndroom van Asperger. Aan de hand van de auditie wordt met de leerlingen gesproken over o.a. wat was jullie eerste indruk, wat denken jullie nu over Susan Boyle. Vervolgens krijgen de leerlingen nog vragen over vooroordelen dit wordt in hun bundeltje ingevuld en klassikaal besproken.

Doelstellingen ILC

De leerling:

-Herkent en benoemt de levensbeschouwelijke kleuring van gedachten, gevoelens, ervaring, waarden en normen bij zichzelf en andere.

-Respecteert het bestaan van levenshouding en luisteren empathisch naar leeftijdgenoten met een ander levensbeschouwing.

Lesdoelstellingen:

- De lln weten dat mensen van elkaar kunnen verschillen.
- De lln leren omgaan met deze verschillen.
- De lln weten wat we als mensen allemaal met elkaar gemeenschappelijk hebben.
- De lln weten wat een vooroordeel is.
- De lln kunnen verklaren hoe vooroordelen ontstaat.
- De lln kunnen met een respectvolle manier met elkaar omgaan.

Werkvorm (eventueel)

De leerling gaan aan de hand van een filmpje, foto's en werkbundel in gesprek met elkaar hoe zij vanuit hun eigen levensbeschouwing omgaan met elkaar.

Evaluatie

Het project was geschikt om de aangegeven competenties te bereiken. De film was geschikt om er de vragen rondom het omgaan met andere te bespreken. Van de leerlingen werd verwacht dat zij hun eigen visie onder woorden brachten en met respect en openheid naar de mening van anderen luisterden.

Positieve ervaring: De leerlingen van 4 BSO, gingen actief in gesprek met elkaar, stelden vragen en luisterden belangstellend naar antwoorden.

Valkuilen: Van de leerlingen van 3 BSO deden een paar goed mee, maar een deel van de klas had een ongeïnteresseerde houding, verstoorde het project door onderling te praten, en reageerde onrespectvol op de mening van anderen.

Naar de toekomst toe: voor een groep zoals deze 4 BSO-klas was dit een geschikt project maar voor een groep zoals deze 3 BSO-klas kan mogelijk beter een activiteit georganiseerd worden waarbij de leerlingen niet stil hoeven te zitten maar zelf actief bezig zijn en in beweging.

De groep van 4 BSO reageerde zeer positief op het project gezien de manier waarop deze klas actief deelnam, reageerde, en belangstelling toonde. De groep van 3 BSO reageerde ondanks de eerste les ook positief.

Idee van KA Vox Pelt

Bruikbaarheid ILD

Bouwstenen diversiteit, dialoog

Bezoek Antwerpen – levensbeschouwelijke wandeling

Thema en algemene inhoud

Aan de hand van een concrete realiteit, diversiteit in de stad, meer specifiek Antwerpen, komen de leerlingen in contact met verschillen in omgang, leefgewoontes en eetgewoontes. Een stadswandeling doorheen verschillende buurten in Antwerpen, laat de leerlingen toe op een eenvoudige wijze de jaren studie over levensbeschouwingen in de praktijk toetsen. Op basis van enkele concrete opdrachten (proeven, luisteren, bekijken) kunnen zij binnenwandelen in een heerlijke joodse bakkerij in de joodse buurt, een marokkaans theehuisje of lekker chinees in de chinese buurt, om uiteindelijk in het MAS een overzichtstentoonstelling te bezichtigen i.v.m. specifieke rituelen (omtrent leven en dood, wat mensen in verschillende levensbeschouwingen bindt) in de verschillende (wereld-)tradities/religies.

Doelstellingen ILC

De leerling ontdekt de eigenheid van andere levensbeschouwingen (8), gelijkenissen en verschillen tussen levensbeschouwingen (10), respecteert het bestaan van levensbeschouwingen (13), is constructief kritisch over eigen en andere levensbeschouwing (16), onderscheidt levensbeschouwelijke stereotypering van levensbeschouwelijke identiteit (21), de rol van levensbeschouwingen voor zichzelf en de samenleving (20) en herkent afspraken en regels nodig voor interlevensbeschouwelijk samenleven en past deze toe (24)

Werkvorm (eventueel)

Vanuit de concrete dagelijkse, culturele diversiteit (verschillende levensbeschouwelijke groepen die letterlijk naast elkaar leven en met elkaar in contact komen doorheen het "gewone" leven). Is het een passief elkaar dulden of een leren omgaan met elkaar en met elkaars verschillen (en gelijkenissen - eten doen we bijvoorbeeld allemaal, maar andere basisbehoeften hebben we met elkaar gemeen.

Evaluatie:

Leerlingen werden op een zeer eenvoudige maar concrete manier geconfronteerd met de dagelijkse werkelijkheid in een metropool als Antwerpen met het samenleven van verschillende culturen en bevolkingsgroepen. Daarbij kunnen ze zichzelf open stellen voor andere eet- en leefgewoontes.

Postief: leerlingen komen in een stad op plaatsen weg van het gewone circuit, komen in buurten die ze meestal links laten liggen, komen in contact met de problemen die het leven in een grootstad met zich mee kan brengen (maar ook de rijkdom van een metropool).

Valkuil: aangezien het een niet-begeleide rondwandeling is (op basis van een concreet plan met concrete opdrachten die hen wel 'verplicht' om binnen te gaan in de verschillende buurten), laten leerlingen zich vaak leiden door vooroordelen en toch te kiezen voor de grote eetketens in plaats van de kans te grijpen en effectief te proeven van andere culturen (letterlijk en figuurlijk)

Het voorbije jaar - vorig schooljaar was eerste poging van dergelijk format - hebben de leerlingen dit over het algemeen zeer positief ervaren (al is de duur van het wandelen zeer groot - de verschillende buurten liggen niet onmiddellijk naast elkaar - en stappen is voor sommigen niet zo leuk), de meeste groepjes hebben de opdrachten met veel plezier uitgevoerd en hebben nieuwe dingen leren proeven/ontdekken.

Misschien een mogelijkheid om deze wandeling te verplaatsen naar de kosmopol Brussel? Geleide groepjes (door leeftijdsgenoten uit andere school) en zo het mooie en diverse Brussel ontdekken?

Idee van KA2 De Ring Leuven

Bruikbaarheid ILD

Bouwsteen diversiteit en dialoog

Bezoek levensbeschouwelijke huizen

Thema en algemene inhoud

School A. Samen met de leerlingen van VB/PB/BGRO1/BLO1/BHO1 en de levensbeschouwelijke leerkrachten op daguitstap naar:

- Het huis van de mens in Beringen;
- De moskee in Beringen;
- De Evangelische Kerk in Balen.

Bestuderen van kernpunten van de verschillende levensbeschouwingen.
Kijken binnen de muren van een gebeds-of levenshuis.

School B. Bezoek aan de synagoge, met gids (1u) én aan joods museum (waar een gids uitleg gaf over jodendom) en aan een actief werkend Franciscaans klooster (uitleg door een broeder over kloosterleven).

School C. De leerlingen van het vierde kregen op 17/10/2019 de kans om deel te nemen aan een uitstap naar de verschillende levensbeschouwelijke centra.

De leerlingen konden kiezen voor een bezoek aan een van de volgende levensbeschouwingen:

1. Bezoek aan de "Al Ihsan" moskee aan de Vaart te Leuven;
2. Begeleid bezoek aan de stedelijke begraafplaats van de stad Leuven;
3. Bezoek aan de verenigde protestantse Kerk te Leuven;
4. Bezoek aan de international muslim students association (IMSAL) in Leuven;
5. Lezing bijwonen van een boeddhistische monnik uit Japan.

Doelstellingen ILC

School A.

De leerling ontdekt en verwoordt

- de eigenheid van andere levensbeschouwingen
- gelijkenissen en verschillen tussen levensbeschouwingen
- de verschillen tussen stereotyperingen over een levensbeschouwing en de binnenkant van een levensbeschouwing.

De leerling

- herkent en benoemt de levensbeschouwelijke kleuring van gedachten, gevoelens, ervaringen, waarden en normen bij zichzelf en anderen.
- respecteert het bestaan van levensbeschouwingen.
- luistert empathisch naar leeftijdsgenoten met een andere levensbeschouwing.
- verplaatst zich in het levensbeschouwelijk perspectief van anderen.
- is constructief kritisch over eigen en andere levensbeschouwingen.
- gaat respectvol en open om met de eigenheid van andere levensbeschouwingen.

School B:

Kennis van andere levensbeschouwingen, meer begrip en empathie in hoe anderen hun geloof beleven, respect en dialoog. Doelstellingen 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 17, 18

- **School C:** De leerling gaat respectvol en open om met de eigenheid van de eigen levensbeschouwing respecteert het bestaan van levensbeschouwingen (13)
- luistert empatisch en probeert zich te verplaatsen in het levensbeschouwelijk perspectief van anderen (15)
- gaat respectvol en open om met de eigenheid van andere levensbeschouwingen (17)
- hij ontdekt en verwoordt de verschillen tussen stereotyperingen over een levensbeschouwing en de binnenkant van een levensbeschouwing (18)

Leerlingen van het 4e jaar hebben op voorhand gekozen voor een levensbeschouwing die niet de hunne is. Het is de bedoeling dat zij een bepaalde plaats van deze levensbeschouwing gaan bezoeken (indien mogelijk) en van een getuige/expert uitleg krijgen over de levensbeschouwing. De leerlingen kunnen kiezen uit: 1. huis van de tolerantie (humanisme), 2. Al Ihsaan-moskee (islam), 3. Orthodoxe kerk, 4. Damiaancentrum (katholicisme), 5. protestantse kapel, 6. hindoeïsme (spreker op school wegens geen eigen gebedsruimte) en 6. boeddhisme (spreker op school)

Binnen de verschillende levensbeschouwingen zijn er invullingen van solidariteit en naastenliefde. Vertrekken vanuit die verschillen die ook allemaal hetzelfde zijn, en ons participerende burgers maakt van deze samenleving, kunnen we samenwerken vanuit onze eigen redenen om hetzelfde te bereiken namelijk anderen helpen.

Werkvorm (eventueel)

School A: Tijdens de voorbereiding van deze lessen hebben we gekeken naar onze eigen levensbeschouwing en van daaruit vragen gesteld naar de andere levensbeschouwingen toe. Wat willen we graag weten van de betreffende levensbeschouwing, wat begrijpen we niet . . .

Tijdens de dag hebben we geluisterd in elk levens-gebedshuis naar bijzonderheden van deze levensbeschouwingen en hebben we de mogelijkheid veel open vragen te stellen en ook gevoelens te uiten.

Bij de nabespreking gaan we verder werken aan de inhoud van de levensbeschouwelijke uitstap naar de gebeds- en levenshuizen.

School C: Leerlingen worden expliciet geconfronteerd met een belangrijk aspect of plaats uit een andere levensbeschouwing. Zij gaan in gesprek met een getuige/expert van die levensbeschouwing en leren zo wat die levensbeschouwing inhoudt (en hopelijk worden misverstanden uit de weg geruimd) waardoor hopelijk bepaalde stereotypen geduid worden en plaats kunnen maken voor begrip en wederzijds respect

Evaluatie

School A: De leerlingen hebben na moeten denken over hun eigen levensbeschouwing en over de diversiteit daarbinnen. Van daaruit zijn we een trapje verder gegaan en zijn we over de muren gaan kijken bij onze levensbeschouwelijke burens. Er zijn veel vragen gesteld en opmerkingen gemaakt allemaal vanuit respect voor de ander. We hebben veel geleerd over het waarom en hoe en gedachten en gevoelens.

Het was een hele positieve ervaring. Het is heel belangrijk dat leerkrachten aan dezelfde leerdoelen werken en dat wij als leerkrachten een voorbeeldfunctie hebben in het omgaan met elkaar.

Respect, open vragen, verwondering, en openheid. Ook moet je je eigen levensbeschouwing ook duidelijk voor ogen hebben de groten lijnen, maar ook de diversiteit.

Het was fijn dat de directie in een bus voor het vervoer regelde.

Op voorhand misschien wat meer op papier zetten en lesblad voor in kaft. Door de drukte van einde schooljaar en het wegvallen van lessen is de nabespreking beknopt geweest.

De leerlingen waren altijd heel erg geïnteresseerd en hadden veel vragen. Hierop hebben ze antwoorden gekregen, maar door dit ontmoeten zullen er ook weer vragen bij gekomen zijn, of zaken om over na te denken.

Het was ook bijzonder dat de leerlingen Islam ook bereid waren de rituele wassing te laten zien en het gebed.

Het was vooral een periode om te ontdekken, te leren respecteren en te leren vragen te stellen op een open manier.

School B: Het is goed verlopen: het was voor bijna alle IIn een nieuwe ervaring om het joods geloof van binnenuit uitgelegd te krijgen, en ook het katholieke kloosterleven. De uitleg was goed en op het niveau van de IIn.

School C: Leerlingen ervaren dit over het algemeen zeer positief. Zo komen zij ook eens binnen (letterlijk) bij een andere levensbeschouwing en worden zij (eindelijk) eens verplicht om te luisteren naar een andere overtuiging en misschien ruimte creëren voor dialoog en wederzijds respect. Leuven is geen grote stad, waardoor de verschillende plaatsen eenvoudig te bereiken zijn. Maar de aard van het menselijk beestje is soms moeilijk open te stellen voor een kleine wandeling buiten de eigen overtuiging. En soms is het moeilijk om een goede ruimte te vinden, zo hebben de hindoes geen specifieke gebedsruimte in Leuven. De experts/getuigen uit de verschillende levensbeschouwingen zijn over het algemeen zeer open en bereid in te gaan op de soms nieuwsgierige vragen van de leerlingen.

Het was een geslaagd en groots project waarbij naar volgende jaar toe nog meer en beter over de levensbeschouwingen heen kan samengewerkt worden aan de acties.

Positieve ervaring: leerlingen gaan wel met een zekere openheid naar de verschillende plaatsen, maar vaak wanneer het 'te theoretisch' wordt haken sommigen snel af.

Over het algemeen wordt deze namiddag positief ontvangen door de leerlingen. De meeste experten zijn ook tevreden over de leerlingengroepen. Alleen merk je bij enkele leerlingen toch de moeilijkheid om te luisteren naar anderen/andere overtuigingen (dit kan ook te wijten zijn aan de hoeveelheid informatie zij over zich uitgestort krijgen bij sommige levensbeschouwingen - zeker de minder bekende/aanwezige overtuigingen). Het is het derde jaar op rij dat dit georganiseerd wordt, en wordt toch vooral gezien als een verrijking ook door de schooldirectie en -omgeving.

Positief: samenwerking, engagement van de leerlingen, doe-activiteit, leren over problematieken, altruïsme, elkaar op een andere manier leren kennen, ieder kan iets doen binnen zijn eigen sterktes

Valkuilen: groots door veel leerlingen en veel leerkrachten die deelnemen, te veel luisteren bij de voorstellingen (IIn wil graag iets actiever), veel extra werk en organisatietalent van de lkr (nablijven op school om bv. te bakken, veel mails en telefoons om dingen te regelen en aan te vragen, veel overleg.

Bij de presentaties waren ze erg geïnteresseerd maar vonden het veel luisteren en erg passief.

De acties vonden ze heel fijn en het samenwerken verliep vlot.

De leerlingen waren heel fier op het resultaat.

Idee van:

School A: GIBBO Mol (BuSO – OV3)
School B: Hoofdstedelijk Atheneum Karel Buls Laken
School C: KA2 De Ring Leuven

Bruikbaarheid ILD
Bouwsteen diversiteit, dialoog

De grote vragen - Controverse in de wetenschapsklas.

Moeilijkere thema's zoals evolutietheorie Darwin, holebi's, Flat Earth en creationisme.

Thema en algemene inhoud

De grote vragen: Controverse in de wetenschapsklas. Moeilijkere thema's zoals evolutietheorie Darwin, holebi's, Flat Earth en creationisme.

Aan de hand van een uitgewerkt project 'grote vragen' van de Hogeschool Odisee, Explo-Ratio en Salto werken we met allerlei kaarten waar een aantal gevoelige thema's uit de wetenschap worden aangehaald. Daar waar geloof en wetenschap soms verschillende antwoorden geeft op aloude vragen.

Doelstellingen ILC

De leerkrachten uit de verschillende levensbeschouwingen wilden deze keer de tegenstellingen niet schuwen. Waar we normaal gezien meestal vertrekken vanuit de gelijkenissen in onze levensbeschouwingen keken we nu naar mogelijke pijnpunten.

We wilden elkaar uitdagen met onze kijk op de grote vragen

Werkvorm (eventueel)

Evaluatie:

De leerlingen hebben dit erg goed gedaan. Ze konden rustig hun mening verwoorden en ze luisterden goed naar elkaar. Er was zelfs een zekere schroom te observeren. Men wilde de ander vooral niet kwetsen

We vinden het positief dat we proberen bepaalde gevoelige thema's toch op een beschaafde manier aan bod te laten komen. We waren ons bewust dat er een valkuil lag in het feit dat mensen gekwetst konden worden. Het tegenovergestelde was echter waar. De leerlingen waren namelijk erg voorzichtig in hun uitspraken net om anderen niet te kwetsen.

De leerkrachten NCZ en Protestantse godsdienst waren dan diegene die het goede voorbeeld gaven door hun verschillende visie over bijvoorbeeld de theorie van Darwin uit te leggen. Voor de ene was dit een wetenschappelijk gegeven terwijl de andere liever het als een mogelijkheid naast het scheppingsverhaal zag. Ze toonden zo aan dat je ook als je het oneens bent over fundamentele zaken je nog steeds op een redelijke manier met elkaar in gesprek kan gaan.

Valkuil is wel dat bepaalde niet-wetenschappelijke inzichten als waardig alternatief kan worden gezien voor wetenschappelijke inzichten. Dat kan op zich niet bedoeling zijn van dit project maar het kan wel een gevolg zijn.

Er moet blijvend gewerkt worden aan elke leerling actief deelneemt. Bij deze moeilijker thema's kan het voorkomen dat enkel mondige leerlingen hun mening durven zeggen. Mits de nodige aanmoedigingen lukte dit best aardig. Het hielp bijvoorbeeld om vragen te stellen waarin elke leerling gevraagd werd of ze akkoord (hand opsteken) of niet.

We hopen dat de leerlingen hebben meegekregen dat je ook over moeilijke thema's moet durven praten, eerder dan het onbestemd te laten. Uiteraard is het makkelijker om het eens te zijn met elkaar, maar het is noodzakelijk dat we ook leren hoe we op een menselijke manier het oneens mogen zijn.

Idee van:
KA Willebroek

Bruikbaarheid ILD
Bouwsteen diversiteit en dialoog

De weddingplanner

Thema en algemene inhoud

De leerlingen kregen de opdracht om vanuit hun eigen levensbeschouwing het huwelijk (verbintenis, tradities, beloftes ...) uit te werken en voor te stellen aan de medeleerlingen van de andere LVB

Doelstellingen ILC

Werkvorm (eventueel)

Evaluatie:

Na elke presentatie kregen de leerlingen de kans om vragen te stellen aan elkaar. Dit werd zeker en vast gedaan door de leerlingen.

Een mooie kans om elkaars levensbeschouwelijke eigenheid beter te leren kennen.

De leerlingen hebben deze opdracht met veel enthousiasme en creativiteit uitgewerkt en uitgevoerd.

Ze gaven achteraf aan dat ze van elkaars levensbeschouwelijke eigenheid hebben bijgeleerd.

De dialoog achteraf was open en soms ook kritisch.

Deze opdracht is voor ons team voor herhaling vatbaar.

Het thema Wedding Planner leende zich heel goed om de leerlingen enthousiast te krijgen.

Dit deed henzelf ook nadenken over de eigenheid van hun eigen LVB en zo leerden ze ook op een leuke manier die van de andere kennen.

Idee van:
KA Alicebourg Lanaken

Bruikbaarheid ILD
Bouwstenen diversiteit en dialoog

De zeven (on)deugden: kennismaking met verschillen in LB-ethiek

Thema en algemene inhoud

Hoe levensbeschouwingen hun waarden tonen

Doelstellingen ILC

Werkvorm (eventueel)

De leerlingen krijgen eerst een historisch overzicht over deugdenethiek van hun eigen leerkracht. Ze krijgen ook een overzicht over de primaire deugden in de verschillende levensbeschouwingen en hun eigen levensbeschouwing. Per twee kiezen ze een plek in Antwerpen centrum die iets te maken heeft met deugden/ondeugden. Ze zoeken info over deze plek en werken een presentatie uit voor hun medeleerlingen. Ze worden in groepjes van ongeveer vijf opgedeeld (afhankelijk van de gekozen plekken) en gaan een rondwandeling maken in de stad langs deze vijf plekken.

Van elke presentatie wordt een filmpje gemaakt (waarop steeds alle Iln ook even te zien zijn) en dit wordt real time naar de leerkrachten doorgemailed. Op het einde van de wandeling komen we terug samen op een plek van afspraak voor een nabespreking.

Evaluatie

Idee van:
PIVA Antwerpen

Bruikbaarheid ILD
Bouwsteen diversiteit

Man=Vrouw=Hij=Zij=Hun=MENS (gender)diversiteit 17 mei

Thema en algemene inhoud

School A: Omdat diversiteit een gevoelig thema is, heeft de werkgroep levensbeschouwing dit schooljaar haar ILC-project (interlevensbeschouwelijke competenties) gekaderd binnen "(gender)diversiteit". In deze lessenreeks van 6u die we startten in de week van 16 mei 2022 (17 mei = internationale dag tegen homo-en transfobie), gingen we met onze jongeren van alle opleidingsvormen in onze vestiging te Kortesseem aan de slag op hun eigen niveau (workshops, stellingenspel, creatieve activiteiten), aansluitend bij hun eigen leefwereld. Er werd aandacht besteed aan wat ons tot een persoon maakt (MAN= VROUW= hij/zij/hun= MENS), wat ons uniek maakt maar ook wat ons verbindt.

School B: Groot opgezet project ILC i.v.m. 'genderdiversiteit' naar aanleiding van de internationale dag tegen hofbifobie en transbifobie op 17 mei.

Doelstellingen ILC

Werkvorm (eventueel)

School A: Iedereen is uniek maar ook gelijk(waardig) en dat is OK! Respect tonen voor elkaar, ongeacht je afkomst, religie, geslacht, geaardheid, talenten en vaardigheden,. OV1 lagere groepen: educatief pakket LOU van Cavaria. Een vernieuwende visie op diversiteit vormt de basis voor het leuke boek 'Lou op weg naar school' en al het afgeleide materiaal. (Voorleesboek, prenten, tekeningen, memory, puzzels,...) Niet alleen met gender en seksuele diversiteit, maar ook met diversiteit op vlak van huidskleur, leeftijd, religie en vele andere werd rekening gehouden. Zelf vulden we dit nog aan met muziek. (Eigen gecomponeerd nummer) Hogere groepen: a rainbow of friends: werkbundeltje over diversiteit (huidskleur, religie, gezinsstellingen, ...) Observatiejaar: CAVARIA: BANK VOORUIT op naar een hofbivriendelijke school. Thema besproken aan de hand van klasgesprekken, spelletjes, leesteksten, muziek en film.

School B: Tijdens de eerste twee lessen zitten de leerlingen meteen in gemengde groepen. Ze krijgen van de leerkracht een werkbundel waarmee ze aan de slag gaan. Deze is een mix van theorie en dialoog. Kennis wordt meteen getoetst aan de empathie voor anderen en waar de verhoudingen liggen binnen onze heterogene maatschappij.

Door middel van enkele onderwijsvormen en hier en daar een actieve spelvorm zullen de leerlingen met elkaar in dialoog moeten treden, waardoor hopelijk vele ogen zullen opengaan. Tijdens deze eerste twee lessen ligt de focus op 'gender' :wat is een echte man, wat is een echte vrouw?

Tijdens de volgende twee lessen (eveneens in gemengde werkgroepen) zullen we dieper ingaan op het thema 'trans-...'. Wat als er iemand zich geen man of vrouw voelt, maar wel in dat lichaam zit? Wat als iemand zich een beetje van beide voelt? Etc.

Tijdens deze vier lessen ligt de focus op dialoog en misschien wel discussie. Rode draad blijft : op welke manier wordt jij in jouw mening beïnvloed door jouw levensbeschouwing?

Een twee uur durende nabespreking (en evaluatie) van dit project gebeurt tijdens de 'gewone' les LBV met de leerkracht van de desbetreffende levensbeschouwing.

Evaluatie:

School A: We merkten dat het voor de verschillende klasgroepen OV3 vrij moeilijk was om in een open dialoog te gaan ivm diversiteit omwille van een beperkt inlevingsvermogen, waarden en normen vanuit het gezin (opvoeding) en de peerpressure. Gaande weg werden ze iets meer vertrouwd met het thema door diverse werkvormen, beeldfragmenten en opdrachten waardoor de openheid in bepaalde klassen iets werd vergroot. OV1: voor onze leerlingen OV1 was dit een iets zwaarder thema, wij hebben niet zo zeer ingezet op LGBTQ+ maar meer op de diversiteit tussen de mensen, het uniek zijn, respect en waardering, talenten, vaardigheden.... Observatiejaar: Methode leende zich goed om thema op niveau van deze leerlingen uit te leggen en ermee te werken. OV1 OASsE: Vooral focus gelegd op diversiteit. Het thema verder uitwerken naar genderdiversiteit lag erg moeilijk bij deze leerlingen

positieve ervaringen: - In sommige klasgroepen is er na het project een ruimere verdraagzaamheid naar mensen met een andere etniciteit, genderdiversiteit.... - Stellingenspel nodigt uit tot het verruimen van hun blik op de wereld (leren luisteren naar elkaars mening) - Het opzoeken van info was een zeer valabele werkvorm waaruit de leerlingen veel geleerd hebben. Valkuilen: - Het gebruik van teksten beperken(de leerlingen hebben te weinig technische/ inzichtelijke vaardigheden om informatie uit teksten te filteren) OV1 positief: leerlingen genieten enorm van het samenzijn in de klas, de muzikale momenten en de sfeer die rond een ILC-project hang

Het project werd zeer gemengd onthaald in bepaalde klasgroepen omwille van imago. Doch hebben de meeste leerlingen het project als positief ervaren en was het een eyeopener

Idee van:

School A: BuSO Kortesseem

School B: PIVA Antwerpen

Bruikbaarheid ILD

Bouwsteen diversiteit en dialoog

Groepsdruk

Op vraag van de leerlingenbegeleiders wordt ons een project aangeboden 'groepsdruk' om tijdens de levensbeschouwelijke lesuren mee aan de slag te gaan nl: recent heeft een leerling een rap nummertje uitgebracht over "groepsdruk". Het is de bedoeling dat dit clipje in alle scholen van Pelt bekeken en besproken wordt. We hebben in een vakoverleg er een mooi ILC project van gemaakt waar verschillende competenties inhoudelijk aan bod komen. We beluisteren het lied, via vragen houden we een kringgesprek over de ervaringen van groepsdruk. We verdiepen ons in eigenheid & verbondenheid met het 'soepsteen' verhaal gevolgd door een leuk kort creatief doe opdrachtje met keien/ post-its. We eindigen dit project met een presentatie PPT over de levensbeschouwelijke jeugdorganisaties waar de jongeren zonder groepsdruk zichzelf kunnen zijn! Deze presentatie wordt via een soort kwartert spel door de leerlingen samengesteld, gecombineert met spelopdrachtjes.

De feedback van het kringgesprek wordt ook teruggekoppeld naar de leerlingenbegeleiders & het team van jongerenwelzijn.

Doelstellingen ILC

KENNIS/ kennen: de leerling ontdekt, verkent, maakt kennis met

VAARDIGHEDEN/kunnen: de leerling verwoordt, herkent en benoemt, luistert empathisch, verplaatst zich in, onderscheidt, oefent zich in onderstaande levensbeschouwelijke competenties.

ATTITUDE: de leerling gaat respectvol en open om, neemt initiatief, respecteert, is constructief-kritisch.

Werkvorm (eventueel)

Evaluatie:

De leerlingen hebben tijdens het project de verschillende competenties bereikt. Er waren voldoende afwisselende werkvormen voorzien waarbij de leerlingen hun eigen mening konden delen met de groep. Ze zijn respectvol omgegaan met het onderwerp en met de reacties van hun medeleerlingen.

Positieve ervaringen: De leerlingen zijn heel respectvol naar elkaar toe. In de meeste groepen hebben alle leerlingen actief meegewerkt. Er werd ook goed geluisterd naar elkaars ervaringen.

Valkuilen: In de groep 4TSO werd het project op een respectvolle manier onthaald, maar kwam er weinig input van de leerlingen zelf. Ze hebben de opdrachten goed gemaakt, maar zodra er een vraag in het kringgesprek gesteld werd, kregen we weinig input. Naar de toekomst toe kunnen we er best rekening mee houden dat dit een klas is waarbij de leerlingen wat terughoudend zijn.

Idee van:

KA Vox Pelt

Bruikbaarheid ILD

Bouwsteen diversiteit, dialoog

Helden van de levensbeschouwing

Tijdens dit project behandelen de leerlingen een belangrijk figuur uit hun eigen levensbeschouwing. De figuur vertegenwoordigt op deze manier het levensbeschouwelijke in dit project + rondvraag.

Doelstellingen ILC

nummering uit het kader onderaan: 4-7-9-14-15-20.

Werkvorm (eventueel)

Project Helden van de levensbeschouwing: voor 4 ASO. De leerlingen zitten allemaal samen tijdens dit project. Elke klasgroep bereidt vooraf in eigen LV les (2 lesuur) een spreekbeurt/ presentatie voor over een belangrijk persoon in de betreffende levensbeschouwing.

Evaluatie:

Door het geven van/ en luisteren naar de presentatie werden de leerlingen zich meer bewust van de rol van levensbeschouwingen voor zichzelf en de samenleving. Door het geven van prestaties moesten de leerlingen visies van hun eigen levensbeschouwing verwoorden. De presentaties weerspiegelen de eigenheid van de verschillende levensbeschouwingen.

Positieve ervaring: de leerlingen luisterden belangstellend en hadden werk van hun presentaties gemaakt.

Valkuilen: de leerlingen stelden niet veel vragen. Het gevaar bestaat dat ze niet durven om elkaar zo sparen om de prestaties in te korten.

De meeste leerlingen vonden het interessant om in de hele klasgroep over hun geloof te praten.

Idee van:

KA Vox Pelt

Bruikbaarheid ILD:

Bouwsteen diversiteit, democratisch principes

Voorbeelden van presentatie van een LB

School A: The Blind Side film

Leerlingen maken kennis met de christelijke levensbeschouwing in de film The Blind Side. Vervolgens maken zij opdrachten hierover. Hoofdopdracht is bekijken welke inspirerende figuren er in hun levensbeschouwing zijn. Kiezen hier één uit die voor hen een inspiratiebron is. Zoeken info op over deze persoon, werken oa.de levensbeschouwelijke identiteit uit van de persoon en presenteren deze voor de gemengde klasgroep. De leerlingen hebben de mogelijkheid om individueel of per twee te werken. Per twee mag levenbeschouwelijk overschrijdend zijn.

School B: Katholicisme (bezoek aan klooster + kathedraal)

Doelstellingen ILC: De leerling ontdekt en verwoordt

- de levensbeschouwelijke kenmerken van de eigen ontwikkelende identiteit.
- de eigenheid van de levensbeschouwing waarin hij/zij les volgt.
- de interne pluraliteit van de levensbeschouwing waarin hij/zij les volgt.

De leerling

- verwoordt open en bedachtzaam gedachten, gevoelens, ervaringen en normen en waarden vanuit de eigen levensbeschouwing.
- gaat respectvol en open om met de eigenheid van de eigen levensbeschouwing.
- gaat respectvol en open om met de diversiteit binnen de eigen levensbeschouwing.
- ontwikkelt een positief zelfbeeld en neemt initiatief gebaseerd op beleving van de eigen levensbeschouwing.
- de eigenheid van andere levensbeschouwingen.
- de eigenheid van een levensbeschouwing zoals een bevoorrechte getuige of een relevante vertegenwoordiger van een levensbeschouwing ze voorstelt. gelijkenissen en verschillen tussen levensbeschouwingen.
- de interne pluraliteit in verschillende levensbeschouwingen.

Werkvorm (eventueel)

School A: Leerlingen onderzoeken en luisteren naar medeleerlingen over de verschillende inspirerende figuren binnen de verschillende levensbeschouwingen.

School B: 25/02: halve dag-uitstap

Kennismaking met het katholicisme: bezoek aan een nog functionerend klooster in Brussel en aan de kathedraal.

Omdat het katholicisme de grootste religie is in België en veel IIn deze eigenlijk niet goed kennen, leek het ons goed om deze ter plaatse zelf te gaan bezoeken.

We zijn een nog functionerend klooster gaan bezoeken om te zien hoe paters/broeders leven en werken, en uit hun eigen mond te horen wat eigen is aan kloosterleven, de motivatie, de waarden...

Daarna bezochten we het belangrijkste katholieke gebouw in Brussel, de kathedraal (veel IIn blijken deze nog nooit aan de binnenkant gezien te hebben): drie gidsen hebben uitgelegd wat typisch is aan dit gebouw: welke zijn de vele symbolen en wat betekenen ze?

Evaluatie:

School A: Goed, sommige leerlingen waren heel enthousiast, andere leerlingen vonden het wegens de coronamaatregelen en de afwisseling ivm het afstandsonderwijs soms te vermoeiend en/of te lang.

- Interessant
- Veel afwisseling van werkvorm
- Leerlingen waren geïnteresseerd
- Te lang door corona
- Afhankelijk van de klasgroep verliep het vlot.
- Binnen een paar jaar gaan we dit enkel in het 5de jaar doen.
- Levensbeschouwelijke identiteit moet goed uitgewerkt zijn, aanpassen in de evaluatie.
- Vooraf duidelijk uitleggen wat een levensbeschouwing nu juist is.

Eventueel figuren vanuit elke levensbeschouwing aanreiken.

School B: De leerlingen horen uit eerste hand een geloofsgetuigenis, en proeven van deze spiritualiteit. Ze tonen respect voor de keuzes van monniken. Ze proeven ook van de typische religieuze en culturele kenmerken van een kathedraal als religieus gebouw.

+ Er was een vlotte samenwerking tussen de leerkrachten.

+ De monniken en gidsen gaven een boeiende uitleg op het niveau van de IIn.

- + De Iln hebben zich respectvol gedragen.
- + Het was allemaal gratis (zeer nuttig om de kosten voor de Iln te beperken)

Aandachtspunten :
Discipline en blijvende aandacht bij de Iln.

Idee van:
School A: GO! Talentenschool Turnhout Campus Boomgaard
School B: Hoofdstedelijk Atheneum Karel Buls Laken

Bruikbaarheid ILD
Bouwsteen diversiteit

Levensbeschouwelijk panel

Thema en algemene inhoud

In dialoog met de vertegenwoordigers van Lommelse gebedshuizen en levensbeschouwingen.

We beogen de leerlingen te laten kennismaken met de verschillende levensbeschouwelijke strekkingen die in Lommel aanwezig zijn door hen levensbeschouwelijke vragen te laten stellen aan de vertegenwoordigers van die levensbeschouwingen en met hen in dialoog te treden. Het betreft vertegenwoordigers van: Het Huis van de Mens, Moskeevereniging Selimye, Katholieke Kerk Lommel, Evangelische Gemeente Maranatha, Christelijk Centrum Rehoboth, Evangelische Christengemeente Lommel.

Doelstellingen ILC

Eigen LB en die van anderen beter leren kennen en respecteren

Werkvorm (eventueel)

De vragen worden in de klas voorbereid. Ze worden bezorgd aan de panelleden. Er is een voorbereidend moment met de vertegenwoordigers om het verloop van de dialoog te plannen. Er volgt een klassikale nabespreking en evaluatie (2 lessen) met de leerlingen en met de vertegenwoordigers van de levensbeschouwingen.

Evaluatie:

De leerlingen

- hebben kennis gemaakt met de vertegenwoordigers van de verschillende levensbeschouwingen die in hun directe omgeving aanwezig zijn.
- hebben geluisterd naar antwoorden op door hen gestelde vragen en zich ingeleefd in het perspectief van een andere levensbeschouwing.
- zijn respectvol omgegaan met de eigenheid van de eigen en van andere levensbeschouwingen.
- hebben oog gehad voor de levensbeschouwelijke-stereotypering van een levensbeschouwelijke-identiteit. Dit was vooral zo m.b.t. de islam.
- hebben gelijkenissen en verschillen ontdekt tussen de verschillende levensbeschouwingen en merkten op dat ze zich hier niet bewust van waren.
- zijn een interlevensbeschouwelijke dialoog aangegaan hetgeen een noodzakelijke vaardigheid is in een multilevensbeschouwelijke samenleving.

Positieve ervaringen van de leerlingen:

- ze merkten spontaan op dat het een leerrijke en verrijkende ervaring was te kunnen kennismaken met de levensbeschouwingen die aanwezig zijn in hun directe omgeving.
- ze waren aangenaam verrast door de manier waarop de vertegenwoordigers 'spraken uit het hart' en respect hadden voor elkaars geloof.
- ze vonden het positief vragen te kunnen stellen aan bevoorrechte getuigen, maar vonden het jammer dat niet alle op voorhand gestelde vragen aan bod kwamen.

Negatief:

- op sommige vragen werd te veel ingegaan terwijl andere vragen onbeantwoord bleven.
- er werd opgemerkt dat de groep te groot was en de tijd te kort.
- er werd opgemerkt dat boeddhisme/ getuigen van Jehova,... niet aan bod kwamen.
- sommige uitspraken werden ervaren als 'aanstootgevend' (homoseksualiteit).

Suggesties van de leerlingen:

- Doorschuifstelsel.
- Leerlingen per klas vragen laten voorbereiden voor één vertegenwoordiger of enkel werken met spontane vragen.

Idee van:

Provil Lommel

Bruikbaarheid ILD

Bouwsteen diversiteit

Wereldgodsdiensten – internetopdracht met werkbladen

Thema en algemene inhoud

De leerlingen verzamelen op het internet informatie over verschillende levensbeschouwingen. Hierdoor krijgen zij kennis van de verschillende levensbeschouwingen. Door videofragmenten over de levensbeschouwingen wordt deze kennis nog wat verdiept en aangevuld.

Doelstellingen ILC

Interlevensbeschouwelijk competenties nr.8, 10, 13, 15 17

Werkvorm (eventueel)

Iedere leerling werkt aan de pc aan een internetopdracht over de wereldgodsdiensten. Hierbij moet hij/zij een werkblad met vragen en opdrachten invullen. Er worden ook klassikaal een aantal videofragmenten getoond over de verschillende wereldgodsdiensten/levensbeschouwingen. Hierover moeten de leerlingen ook een aantal vragen op het werkblad beantwoorden

Evaluatie:

Door de informatie die de leerlingen vinden op het internet leren de leerlingen de eigenheid van de verschillende levensbeschouwingen beter kennen. Door deze informatie zien zij ook welke overeenkomsten er zijn tussen verschillende levensbeschouwingen. Of deze informatie ook respect voor andere levensbeschouwingen bevordert hebben we niet goed kunnen evalueren. Met name door de videofragmenten konden de leerlingen zich enigszins verplaatsen in andere levensbeschouwingen

Positieve ervaring: De leerlingen werkten aandachtig aan de internetopdracht.

Valkuilen: De leerlingen stelden niet veel vragen en waren nogal passief. Met name tijdens het tonen van de videofragmenten werden de leerlingen wat onrustig en rumoerig.

Idee van:

KA Vox Pelt

Bruikbaarheid ILD

Bouwsteen diversiteit

‘Meet the teacher’

Thema en algemene inhoud

Onbekend maakt onbemind. De leerlingen gaan de andere LBV-leerkrachten leren kennen, en met medeleerlingen van andere levensbeschouwingen in de klas zitten.

Doelstellingen ILC

De leerlingen moeten los van oneliners, clichés en vooroordelen en in functie van respectvol samen leven de overtuiging van anderen leren kennen, en met hen in dialoog gaan. Met dit project leren ze in de eerste plaats de leerkrachten van de andere levensbeschouwingen kennen, en zitten ze voor de gelegenheid ook

een aantal lessen met leerlingen van andere levensbeschouwingen in de klas. Het gaat geenszins om het relativiseren van eigen of andermans overtuiging. De dialoog heeft tot doel op een open manier een gezonde interesse en nieuwsgierigheid voor anderen op te wekken bij de leerlingen.

Naargelang de vragen en die de leerlingen stellen en de dynamiek in de klas kunnen vele van de interlevensbeschouwelijke competenties bij de leerlingen aan bod komen, over het hele scala van zichzelf, de anderen en de samenleving.

1) De leerling ontdekt en verwoordt de levensbeschouwelijke kenmerken van de eigen ontwikkelende identiteit.

In de eerste fase stellen ze de vragen op. Op die manier moeten ze zich in de eerste plaats afvragen wie ze zelf zijn.

17) De leerling gaat respectvol en open om met de eigenheid van andere levensbeschouwingen.

In de tweede fase ontstaat er een dialoog, en leren ze de visie van de anderen kennen. Ze kunnen daarop ook meteen reageren en met anderen in de groep in gesprek gaan.

17) De leerling gaat respectvol en open om met de eigenheid van andere levensbeschouwingen.

In de derde fase wordt bekeken in hoeverre het leven, de beweegredenen, het handelen, en de spiritualiteit van zichzelf en de anderen gelijklopen of verschillen.

21) De leerling onderscheidt levensbeschouwelijke stereotypering van levensbeschouwelijke identiteit.

Werkvorm (eventueel)

De leerlingen gaan in een eerste fase bij hun eigen leerkracht LBV een aantal vragen opstellen voor de andere leerkrachten LBV.

In de tweede fase worden de leerlingen van alle levensbeschouwingen samen verdeeld in groepen. De verschillende leerkrachten LBV komen om beurten bij hen langs om te antwoorden op vragen die de leerlingen op voorhand hebben voorbereid.

In een derde fase gaan de leerlingen met hun eigen leerkracht LBV nog een nabespreking doen.

Evaluatie:

De leerlingen hebben antwoorden gekregen op hun vragen, en kunnen die vergelijken met elementen uit hun eigen identiteit.

Door de manier van werken werden uiteraard op een respectvolle manier vragen gesteld. Er was niet zozeer sprake van dialoog met de andere leerlingen. Ook bleven de leerlingen van de eigen levensbeschouwing in de groep bleven vrij stil. Ze stelden zich wellicht vragen omtrent hun eigen identiteit en die van hun eigen leerkracht LBV

Aangezien nogal vaak dezelfde vragen terugkeren was het aspect levensbeschouwelijke stereotypering en levensbeschouwelijke identiteit heel belangrijk in dit project.

Het waren goede lessen met veel aandacht van de leerlingen.

We moeten wel zorgen dat alle groepen de vragen goed voorbereiden en dat alle leerlingen hun vragen bij hebben.

De leerlingen komen vaak af met stereotypingen en vooroordelen. Ik denk wel dat dit project helpt om die te helpen ontcrachten.

Het voelt voor hen wat onwennig omdat ze het niet gewoon zijn.

Wat hun medeleerlingen betreft geven sommigen aan dat ze altijd met hen in de klas zitten, en dat het net bij LBV anders is.

Gebruikt in:
PIVA Antwerpen

Bruikbaarheid ILD:
Bouwsteen diversiteit

Muziek in de levensbeschouwing

Thema en algemene inhoud

In april 2017 werd het Interlevensbeschouwelijk project voor 5TSO gehouden rondom muziek in de verschillende levensbeschouwingen.

Doelstellingen ILC

Interlevensbeschouwelijk competenties nr.8, 15, 17.

Door de muziek en zang leren de leerlingen de eigenheid van de verschillende levensbeschouwingen beter kennen. Door het luisteren naar de teksten van de muziek van een andere levensbeschouwing verplaatsen de leerlingen zich in het levensbeschouwelijke perspectief van anderen. Op deze manier leren de leerlingen ook respectvol en open om te gaan met de eigenheid van andere levensbeschouwingen.

Werkvorm (eventueel)

Elke LBV leerkracht geeft een presentatie over de muziek/zang die bij de betreffende levensbeschouwing hoort en laat hierbij op het smartboard verschillende fragmenten van liederen/muziekstukken zien. Hij/zij geeft hierbij ook uitleg over de betekenis van deze muziek voor zijn/haar levensbeschouwing. Alle leerlingen van alle levensbeschouwingen zitten tijdens dit project bij elkaar zodat zij op deze manier de muziek/zang van elkaars levensbeschouwing leren kennen.

Evaluatie:

Positieve ervaring: De leerlingen luisterden belangstellend.

Valkuilen: De leerlingen stelden niet veel vragen en waren nogal passief.

De meesten leken het wel interessant te vinden, een paar leerlingen waren niet geïnteresseerd.

Idee van:

KA Vox Pelt

Bruikbaarheid ILD:

Bouwsteen diversiteit

Psychische problemen

Thema en algemene inhoud:

Wij hebben als leerkrachten LBV in samenwerking met onze collega's van de algemene vakken een rodeneuzendag georganiseerd op onze school. Het doel van deze dag is het bespreekbaar maken van psychische problemen om zo het welbevinden en de geestelijke gezondheid van onze leerlingen te verbeteren. Het 'rodeneuzenteam' kwam ons versterken door een voorstelling te houden.

Geldinzameling voor onze actie. Wafels, snoepzakjes verkopen, friet verkoop 's middags, Afsluiting : voetbaltornooi leerlingen – leerkrachten

Doelstellingen ILC:

- 1. de levensbeschouwelijke kenmerken van de eigen ontwikkelende identiteit.
- 4. verwoordt open en bedachtzaam gedachten, gevoelens, ervaringen en normen en waarden vanuit de eigen levensbeschouwing
- ontwikkelt een positief zelfbeeld en neemt initiatief gebaseerd op beleving van de eigen levensbeschouwing
- 14. luistert empathisch naar leeftijdsgenoten met een andere levensbeschouwing.
- 5. verplaatst zich in het levensbeschouwelijk perspectief van anderen.
- 22. gaat constructief om met moeilijkheden en kansen voor ILD en ILS.
- 23. oefent ILD en ILS als noodzakelijke vaardigheid voor het leven in de realiteit van een multilevensbeschouwelijke samenleving.
- 24. herkent afspraken en regels nodig voor interlevensbeschouwelijk samenleven en past deze toe.

Werkvorm (eventueel)

Wij hebben 2 rodeneuzen infosessies gehad.

Groep voormiddag: leerlingen van het 1ste – 3de middelbaar infosessie voormiddag, en namiddag met de klastitularis een bundel invullen.

Groep namiddag: de leerlingen van het 4de – 7de middelbaar bundel voormiddag en infosessie namiddag.

Evaluatie:

Al onze leerlingen waren, van welke levensbeschouwing ook, rechtstreeks betrokken bij het hele gebeuren. Ze leerden samenwerken en denken rond een gezamenlijk thema: geestelijk welbevinden. Door de dialogen tss de verschillende LB in de klas (met de klastitularis) leerden de lln hoe anderen hiermee omgaan.

In de infosessie die door het rodeneuzenteam gegeven ondervonden de lln dat psychische problemen bij alle jongeren kunnen opduiken.

De inhoud van dit project deed de lln en leerkrachten stilstaan bij- en verwoorden van hoe zij en anderen zich voelen en de impact die dat heeft op hun omgeving.

Er waren enkele leerlingen waar we extra ondersteuning voor moesten bieden omdat er toch wel aangrijpende thema's aan bod kwamen in de infosessie waar de leerlingen door geprikkeld werden. Het was voor ons als leerkracht de kunst in samenwerking met het CLB om onze leerlingen zo goed mogelijk op te vangen en te begeleiden. Wij vonden het een zeer noodzakelijke dag omdat we het welbevinden en geestelijke gezondheid niet uit de weg willen gaan. We moeten hier als leerkracht op inspelen. Deze dag was een aanloop voor verdere acties dit schooljaar rond dit thema.

We hebben deze dag als zeer positief ervaren het is zeker voor herhaling vatbaar. Er werden taboes doorbroken en de weg om hierop verder te bouwen in de verschillende LB is open. De leerlingen waren open over hun gevoelens en ervaringen. De voorstelling van het Rodeneuzenteam was confronterend. Wij merkten dat leerlingen hun gêne overwonnen en ook open waren toen er gevraagd werd om op het podium iemand die hen tot steun geweest was te bedanken.

Aandachtspunten:

Sommige leerkrachten vonden dat het niet nodig was om hier een hele dag aan te besteden.

De pauze tijdens de middag was te lang voor de leerlingen.

Idee van:
KA Bilzen

Bruikbaarheid ILD:
Bouwsteen participatie

Sexting

Thema en algemene inhoud

De leerlingen ontdekken hoe er in andere levensbeschouwingen wordt gedacht en omgegaan met deze gevoelige materie. Ze leren respect te tonen voor ieders visie op sexting. Ze leren ook hun persoonlijke mening geven vanuit hun levensbeschouwing.

Doelstellingen ILC

2. de eigenheid van de levensbeschouwing waarin hij/zij les volgt.
4. verwoordt open en bedachtzaam gedachten, gevoelens, ervaringen en normen en waarden vanuit de eigen levensbeschouwing.
8. de eigenheid van andere levensbeschouwingen.
14. luistert empathisch naar leeftijdsgenoten met een andere levensbeschouwing.
17. gaat respectvol en open om met de eigenheid van andere levensbeschouwingen.
24. herkent afspraken en regels nodig voor interlevensbeschouwelijk samenleven en past deze toe.

Werkvorm (eventueel)

Tijdens de normale uren LB hebben we met alle lln. vanaf het tweede jaar t.e.m. het laatste jaar dit project gedaan. Vooraf hebben we in deze klassen een bevraging gepland rond dit thema. De resultaten hebben we verwerkt en meegedeeld aan het begin van de les. Na het gezamenlijk bekijken van een reportage van Pano over dit onderwerp hielden we een nabespreking met de hele klas, waarin alle levensbeschouwingen aanwezig waren. Aanvullend deden we een stellingen spel, waarbij de leerlingen een standpunt innamen, maar gedurende het debat konden veranderen van standpunt. Waarschuwingen voor de gevaren van sexting werden kort herhaald. De lln kregen informatie waar ze (eventueel anoniem) terecht konden met hun vragen. We hebben een bundel ter beschikking gesteld met de nodige informatie en de mogelijkheid tot zelfreflectie.

Evaluatie:

Omdat dit een thema is dat jongeren enorm bezighoudt nemen ze meestal actief en open deel aan het debat hier rond. Vanuit deze openheid tussen de verschillende levensbeschouwingen leren ze veel van de anderen.

Positief:

- Sexting is een delicaat thema. Wij hebben de overtuiging dat het nuttig is dit taboe te doorbreken.
- We hebben getracht niet te veroordelen, maar vanuit respect voor de jongeren die dit toch doen hun te waarschuwen.
- Onze leerlingen weten nu waar ze terecht kunnen als ze hier rond problemen ondervinden.
- De aandacht en medewerking was super!

Aandachtspunten:

- De groepen zijn erg groot als we alle levensbeschouwingen van een klas samennemen.
- Er is geen ruimte in de school beschikbaar die geschikt is voor zulke momenten.

- De leerlingen die wat timide zijn komen te weinig aan bod.

Idee van:
KA Bilzen

Bruikbaarheid ILD
Bouwsteen dialoog

Soberheid en onthouding

Thema en algemene inhoud

ILD lessen te geven rond voeding, vasten, 40 dagen zonder vlees... Het leek ons toen perfect om dat voor de Paasvakantie te laten doorgaan.

(Wanneer je even vluchtig op google rondkijkt, vind je al snel bij elke levensbeschouwing ideeën rond soberheid. Uiteraard hebben we vasten, Ramadan, Jom Kippoer maar ook onthechting, algemene levensstijl,... ook het Boeddhisme en het Hindoeïsme hebben hier een duidelijke visie over)

Doelstellingen ILC

Werkvorm (eventueel)

Verloop:

Les1: Oriënteren

LIn brainstormen individueel, daarna schrijven ze in kleine groepjes (6) op papieren placemat associaties op bij de woorden 'soberheid en overdaad'

Impulsen d.m.v. filmpjes/prenten/feiten (NIET levensbeschouwelijk)
Impulsen worden afzonderlijk doorgegeven.

Les 2: Verdieping

Andere groepsverdeling van LIn (6): LIn zoeken informatie op rond soberheid per levensbeschouwing op pc, Ipad,... aan de hand van opgestelde vragen en internet adressen door leerkrachten.

Les 3: Dialoog

In deze les wisselen LIn van groep zodat er in elke groep alle verschillende levensbeschouwingen vertegenwoordigd zijn. Hier gebeurt de eigenlijke ILD. Aan de hand van opgestelde vragen gaan ze in groep communiceren om zo een antwoord te kunnen formuleren. Dit geven ze af op papier.

Les 4: Reflectie

Aan de hand van reflectievragen beantwoorden de leerlingen vragen waaruit men kan opmaken wat er is blijven hangen bij de leerlingen, enz...

Eventueel een apotheose, een groepsmoment met de school

Evaluatie:

Idee van:

Voorstel ILC Gemeentelijk Instituut Brasschaat

Bruikbaarheid ILD:

Bouwsteen dialoog

Sterven en begraven in verschillende LB

Thema en algemene inhoud

School A: Uitleg over de verschillende visies op dood, begraven en hiernamaals + bezoek aan begraafplaats.

School B: Na een algemeen gedeelte ivm sterven, verdriet en rouwverwerking maken de leerlingen kennis met de visie op de dood en wat erna per levensbeschouwing. Op de begraafplaats worden aan aantal specifieke perken (joden, moslims) bezocht en gespreid uitgekeken naar specifieke (graf)symbolen (davidster, halve maan en ster, verschillende soorten kruisen, fakkels, passer en winkelhaak).

Doelstellingen ILC

School A: Kennis van andere levensbeschouwingen, meer begrip en empathie in hoe anderen hun geloof beleven, respect en dialoog. Doelstellingen 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 17, 18

School B: onder meer:

- 10. De LL ontdekt en verwoordt gelijkenissen en verschillen tussen levensbeschouwingen
- 12 De LL ontdekt en verwoordt de interne pluraliteit in verschillende levensbeschouwingen
- 13 De LL respecteert het bestaan van levensbeschouwingen
- 14 De LL luistert empathisch naar leeftijdsgenoten met een andere levensbeschouwing
- 18 De LL verplaatst zich in het levensbeschouwelijk perspectief van anderen
- 19 De LL gaat respectvol en open om met de eigenheid van anderen.

Werkvorm (eventueel)

School B: Stramien lessenreeks : deel 1 = 2 lesuren

Plenair : Waarom ILC

Intro : sterven – verdriet – rouwen

Rouwverwerking : Waarom? Hoe? : vragen + gezamenlijke oefening (bondig)

Fases rouwproces : toelichting (sowieso) + gezamenlijke oefening (onder voorbehoud)

Groepswerk :

Toelichting doorschuifstelsel 'speed dating' + taak 1 (grafsymbolen) + taak 2 (kruiswoordraadsel)

Speed dating : 10 min. per LBV (5) = 9 minuten info : specifieke LBV-leerkracht +

1 minuut doorschuiven

Specifieke informatie per LBV. Het doorschuiven gebeurt door de leerkrachten. Zij komen 'op bezoek' in de groepjes. De leerlingen blijven dus zitten.

Oplossen 'grafsymbolen' + 'kruiswoordraadsel

Begeleiding door de leerkrachten

Deel 2: Extra Muros Activ. naar de stedelijke begraafplaats 'Schoonselhof' te Hoboken : tram

Ter plekke :

Gefaseerd vertrek (5 groepjes)

Groepswerk :

Begeleid bezoek aan de begraafplaats volgens uitgestippeld traject + LLN-bundel EMA Schoonselhof

De leerlingen per groep olv de leerkracht de transfert laten maken met de leerstof, die in de klas (deel 1) aangebracht is en begeleiden bij het invullen van de bundel.

De leerlingen de mogelijkheid bieden vragen te stellen. De leerkracht geeft desgevallend extra informatie.

De leerlingen de sereniteit van een begraafplaats laten ervaren en hun gedrag hiernaar laten conformeren.

Evaluatie:

School A: Het is goed verlopen: de IIn werkten goed mee, de presentaties waren heel divers. Op de begraafplaats van Brussel in Evere hebben we de verschillende symbolen op de graven bekeken en vergeleken.

School B:

- Degelijk uitgewerkt project, inclusief timing en richtlijnen. Ondanks 'zwaar onderwerp' toch verteerbaar door didactische aanpak en Extra Muros Activiteit. Alle LBV's krijgen even veel tijd. Tijdens de EMA fris, maar mooi weer voor de tijd van het jaar.
- EMA bij slecht weer (regen, ijskoud) : inkorten route begraafplaats of verplaatsen naar latere datum.
- ILC kan georganiseerd worden van november t/m april – hoeft niet perse in januari.
- Interessant, goede verwerkingsoefeningen (deel 1)
- Slikmoment bij het kinderpark op de begraafplaats, veel vragen oplossen (deel 2)
- Sommige leerlingen klagen 'te koud', nochtans zacht voor de tijd van het jaar
- Aantal leerlingen denken, dat EMA = fun, doch opdrachten en transfert leerstof maken

Idee van:

School A: Hoofdstedelijk Atheneum Karel Buls Laken

School B: Stedelijk Lyceum Quellin Antwerpen

Bruikbaarheid ILD

Bouwsteen diversiteit

Bezoek tentoonstelling

Thema en algemene inhoud

Interlevensbeschouwelijke uitstap MAS Antwerpen.

Door regen en wind vertrokken de IIn van 4 ASO met de trein en een stevige wandeling, op 13 januari naar het MAS (museum aan de stroom) te Antwerpen om er de tentoonstelling ' Heilige Plaatsen, Heilige Boeken' te bezoeken . De leerkrachten van de levenschouwelijke vakken : zedenleer, rooms katholieke godsdienst, islam en protestantse godsdienst, begeleidden de IIn met gids bij deze fascinerende tentoonstelling over de 3 wereldgodsdiensten : Jodendom, christendom en islam. Ze verschillen van elkaar, maar er zijn ook opvallende gelijkenissen. De gids nam ons mee op een boeiende ontdekkingsreis tussen meer dan 200 waardevolle voorwerpen en boeken. We bezochten deze tentoonstelling zoals een pelgrim een heilige plaats bezoekt, we werkten in groepjes, kregen opdrachten met de nadruk op kijken, zoeken, filosoferen en beleven.....

Doelstellingen ILC

2. de eigenheid van de levensbeschouwing waarin hij/zij les volgt.
5. gaat respectvol en open om met de eigenheid van de eigen levensbeschouwing.
7. ontwikkelt een positief zelfbeeld en neemt initiatief gebaseerd op beleving van de eigen levensbeschouwing.
8. de eigenheid van andere levensbeschouwingen.
10. gelijkenissen en verschillen tussen levensbeschouwingen.
13. respecteert het bestaan van levensbeschouwingen.
14. luistert empatisch naar leeftijdsgenoten met een andere levensbeschouwing.
17. gaat respectvol en open om met de eigenheid van andere levensbeschouwingen.
20. de rol van levensbeschouwingen voor zichzelf en de samenleving.
23. oefent ILD en ILS als noodzakelijke vaardigheid voor het leven in de realiteit van een multilevensbeschouwelijke samenleving.
24. herkent afspraken en regels nodig voor interlevensbeschouwelijk samenleven en past deze toe.

Werkvorm (eventueel)

De aandacht gaat specifiek uit naar de praktijken rond Heilige Boeken en Heilige Plaatsen. Dankzij hedendaagse getuigenissen sluiten (kunst)historische objecten nauw aan bij de belevingswereld van de jongeren.

Evaluatie:

De leerlingen hebben deze uitstap zeer gewaardeerd, leerrijk . Als evaluatie hebben we de leerlingen een beknopt verslag laten noteren, deze waren zo positief dat we ze allemaal op smartschool geplaatst hebben...vb interessante, zelfs adembenemende en mooie voorwerpen, godsdiensten hebben vele dingen gemeen, we zijn allemaal takken van één boom, met één stam, verrassende geloofsuitingen , vermoeiende maar prachtige bedevaartstochtendit waren woorden uit hun verslagen!!!! TOP.

Idee van:

KA Vox Pelt

Bruikbaarheid ILD
Bouwsteen diversiteit

DIALOGOTHEMA'S NATUUR

Klimaat

Thema en algemene inhoud

School A: Aan de hand van 'A life on our Planet' (2020) begrijpen de leerlingen de belangrijkste fundamentele van de klimaatproblematiek: oorzaak (verleden), probleem (heden), oplossing (toekomst). Daarnaast passen zij deze kennis toe in een groepsdiscussie waar ethiek en zingeving centraal staan, en berekenen zij zelf hun ecologische voetafdruk.

School B: Klimaat. Tijdens de week van dikke truiendag werd er vanuit eigen levensbeschouwing naar de aarde als habitat gefilosofeerd.

Doelstellingen ILC

School A: 4, 13 & 14, 20

Verwoorden van eigen ervaringen/gedachten/gevoelens + de rol van levensbeschouwingen in de klimaatproblematiek

School B: De leerling:

4. verwoordt open en bedachtzaam gedachten, gevoelens, ervaringen en normen en waarden vanuit de eigen levensbeschouwing.
5. gaat respectvol en open om met de eigenheid van de eigen levensbeschouwing.
7. ontwikkelt een positief zelfbeeld en neemt initiatief gebaseerd op beleving van de eigen levensbeschouwing.

Werkvorm (eventueel)

School A: Werkvorm: doorschuifstelsel.

School B: Klimaat. Week dikke truiendag. Vanuit eigen levensbeschouwing naar de aarde als habitat kijken

Er werd ook gewerkt rond een aantal laagdrempelige acties zoals de ganse week met een brooddoos en herbruikbare waterfles naar school komen, donderdag veggie dag en zonder gemotoriseerde voertuigen naar school gaan.

We staan gans de week stil bij het klimaat. Hoe zit het met onze kennis over de klimaatverandering? Zet het aan tot actie of eerder klimaatmoedigheid? Wat met klimaatrechtvaardigheid? Hoe kun je vanuit je eigen levensbeschouwing kijken naar de klimaatproblematiek?

Evaluatie:

School A:

- Door het draaischijfsysteem waren de leerkrachten niet op de hoogte van wat er in de andere groepjes besproken werd. Hierdoor was er veel herhaling.
- Het berekenen van de ecologische voetafdruk was te moeilijk. Veel leerlingen zijn nog niet op de hoogte van hun (soort) verbruik.
- In de refter was de akoestiek niet optimaal. Volgende keer eventueel verspreiden over verschillende klaslokalen.
- Discussies waren soms moeilijk vanwege de complexe materie. Om een klimaatdiscussie correct te voeren moet iedereen mee zijn met oorzaak/gevolg.
- Meer nadruk leggen op eigen levensbeschouwingen.

School B:

- Dit is zo'n project waar vanuit school naar de levensbeschouwelijke vakken gekeken wordt om dit in goede banen te leiden maar waar we het wat moeilijker vinden om dit te verbinden aan het levensbeschouwelijke. Hoe levensbeschouwelijk is het klimaat? Er valt zeker iets voor te zeggen want zonder klimaat geen levensbeschouwing.
- Klimaat werd toch weer een ganse week in de aandacht gebracht. Er werden concrete actiepunten opgesteld.
- Er komt toch een zekere gelatenheid bij een aantal leerlingen als het over dit thema gaat. Het is een thema dat al een aantal jaren speelt. De hype rond klimaat van vorig jaar is ondertussen toch weer gaan liggen. Veel leerlingen merken op dat de politiek toch niet luistert naar de jongeren en dat het klimaatspijbelen niets heeft uitgehaald.
- Positief was dat er daarna wel gediscussieerd werd rond het nut van activisme. De leerkrachten konden dan zaken uit het verleden aanhalen die wel veranderd zijn door activisme (denk bijvoorbeeld aan walvisvaart of het gat in de ozon)
- Grote valkuil zijn de aantallen van veel groepen. Soms zitten we met te veel volk in één lokaal. Iedereen dan actief laten meewerken is dan niet evident.
- Een ander valkuil is dat sommige leerkrachten uit andere vakgroepen regelrecht cynisch reageerden ('daar zijn ze weer met hun klimaat' of 'gij denkt toch niet dat ik donderdag niet met mijnen auto naar school kom zeker?'). Dit was ook een beetje bederf in het sfeerbeheer. Wij werken liever op een wolk van enthousiasme.
- Leerlingen in het algemeen ervaren het wel als prettig om rond een thema met alle levensbeschouwingen te zitten. Ze vinden het speciaal. Het is anders dan normaal.
- Ze vonden het wel moeilijk om vanuit hun eigen levensbeschouwing naar het klimaat te kijken. De gelovige leerlingen hadden daar dan makkelijker een antwoord op klaar dan de niet gelovige. 'God heeft ons de aarde gegeven dus moeten we zorg dragen voor de aarde'. De leerkracht NCZ probeerde dan aan te halen dat we als mensen ook verantwoordelijk zijn voor de generaties na ons

Idee van: School A:

Stedelijk Lyceum Topsport Wilrijk

School B: KA Willebroek

Bruikbaarheid ILD

Bouwsteen duurzaamheid

Schepping, natuur, milieu.

Thema en algemene inhoud

Thema: wat is de visie van elke levensbeschouwing op natuur en schepping en hoe moet met de natuur (milieu) en schepping worden omgegaan?

De leerlingen worden gelijkmatig verdeeld in 4 groepen. Elke groep zit in een apart lokaal. Om de 20 minuten krijgen de leerlingen een presentatie van een levensbeschouwing met de desbetreffende levensbeschouwelijke leerkracht. 10 min. Prestatie & 5 min. bespreking van vragen, laatste 5 min. Bestemd voor afronding en leerkrachtwissel.

Doelstellingen ILC

4-8-10-15-16-17-20-23.

Werkvorm (eventueel)

Door de lessen van de levensbeschouwelijke leerkrachten krijgen de leerlingen kennis van de verschillende levensbeschouwelijke visies op schepping & natuur.

Evaluatie:

Het project is goed verlopen,. Uit de reacties van de leerlingen blijkt dat zij de verschillende levensbeschouwelijke visies goed hebben begrepen.

Positief = leerlingen waren enorm geïnteresseerd. Beter dan verwacht, dat bleek een de rondvraag.

Valkuil = het gevaar bestond (wat gelukkig niet gebeurde) dat de leerlingen alles langs zich heen lieten gaan en niet reageerden op de voorgedragen visies.

Uiteenlopend van heel geïnteresseerd tot beetje saai.

Idee van:

KA Vox Pelt

Bruikbaarheid ILD

Bouwsteen duurzaamheid

Wereldburgerdag: armoede

Thema en algemene inhoud

De leerlingen leren wat armoede in Vlaanderen is aan de hand van verschillende workshops.

- We bekijken een reportage over armoede + bespreking
- we spelen een spel (pc) waarbij leerlingen zelf pion zijn en keuzes moeten maken
- spreker van Poverollo + vragen van de leerlingen
- spel in groepjes waarbij ze aanvoelen dat sommige meer of minder kansen krijgen dan anderen

Doelstellingen ILC

Vaardigheden:

- verwoordt open en bedachtzaam gedachten, gevoelens, ervaringen en normen en waarden vanuit de eigen levensbeschouwing.
- Gaat respectvol en open om met de eigenheid van de eigen levensbeschouwing
- Luistert empathisch naar leeftijdsgenoten met een andere levensbeschouwing.
- Moeilijkheden en kansen voor ILD en ILS
- De rol van levensbeschouwingen voor zichzelf en de samenleving De leerling
- Gaat constructief om met moeilijkheden en kansen voor ILD en ILS.
- Oefent ILD en ILS als noodzakelijke vaardigheid voor het leven in de realiteit van een multilevensbeschouwelijke samenleving.

Werkvorm (eventueel)

Alle leerlingen van de verschillende levensbeschouwingen nemen deel aan de workshops en gaan in dialoog met elkaar. Armoede is een overkoepelend probleem en solidariteit is een kernwaarde die vervat zit in alle betrokken levensbeschouwingen.

Evaluatie:

Alle leerlingen van de verschillende levensbeschouwingen nemen deel aan de workshops en gaan in dialoog met elkaar. Armoede is een overkoepelend probleem en solidariteit is een kernwaarde die vervat zit in alle betrokken levensbeschouwingen.

Idee van:

Bruikbaarheid ILD
Bouwsteen participatie

Bezoek asielcentrum

Thema en algemene inhoud

De leerlingen van de derde graad TSO en het zevende jaar BSO brengen een bezoek aan het asielcentrum in Ordingen (Sint-Truiden).

In dit project ontmoeten leerlingen de begeleiders van het asielcentrum. Zij geven een rondleiding en brengen de leerlingen in contact met mensen die omwille van oorlog of een bepaalde overtuiging hun land hebben moeten verlaten. Aangezien er nog al wat vooroordelen rond de vluchtelingenproblematiek bestaan, leek het ons een goed idee om de leerlingen kennis te maken met de praktijk. Op die manier komen erkenning en respect, dialoog en samenwerking centraal te staan.

Doelstellingen ILC

De leerlingen van de verschillende LB leren elkaars standpunt kennen inzake de omgang met de ander: hoe kijken andere LB naar de asielproblematiek? Vooroordelen worden doorprikt: het beeld dat vaak wordt opgehouden dat deze mensen in luxe leven en alles zomaar krijgen wordt aan de hand van de begeleiders en bewoners in een ander daglicht gesteld. Omdat de leerlingen fysiek aanwezig waren in zo'n centrum, ervaren zij het hoe het 'in het echt' is: dit kan alleen maar de kansen tot respectvol samenleven vergroten.

Werkvorm (eventueel)

De leerlingen stelden zelf voor om spullen in te zamelen voor deze mensen. We hebben daarom op voorhand aan de begeleiders gevraagd welke noden het hoogst waren.

Sommige leerlingen hebben een heel ander beeld gekregen over deze kwestie door zelf te ervaren hoe weinig privacy deze mensen hebben.

Op tijd deze activiteit vastleggen aangezien het asielcentrum veel aanvragen tot bezoek krijgt.

Evaluatie

De leerlingen vonden leerrijk en interessant. De bundel ter nabespreking droeg bij aan de interlevensbeschouwelijke dialoog inzake mensenrechten, solidariteit en respectvol omgaan met anderen.

Idee van:
KA Bilzen

Bruikbaarheid ILD

Bouwsteen participatie, democratische principes

Bezoek dossin Kazerne Mechelen

Thema en algemene inhoud:

Uitstap naar Mechelen, waar de leerlingen, de Dossinkazerne bezocht hebben en uitleg hebben gekregen van een gids. Het ging voornamelijk om tentoonstelling over mensenrechten, ontstaan van mensenrechten het belang van mensenrechten met verwijzingen naar wat er tijdens WO2 gebeurd is. Ook de foto's aan de wanden van al de mensen die via de Dossin kazerne naar Auswitch zijn gevoerd werden besproken.

De leerlingen hebben ook zelfstandig in groep, een wandeling gemaakt in de binnenstad van Mechelen en zo gebouwen gezien die te maken hebben met mensenrechten. Ze hebben een werkbundel daarover ingevuld en ook zo bijkomende info gekregen wat de gebouwen met mensenrechten te maken hebben.

Doelstellingen ILC:

Ik, mijn levensbeschouwing en deze van de ander: 10,11,13,15,17

Ik, mijn levensbeschouwing en de samenleving: 21,24

- komen op voor de eerbiediging van de rechten van de mens en het kind en voor sociale rechtvaardigheid, voor zover het relevant is voor hun eigen leefwereld.
- lichten het belang van mensen- en kinderrechten toe
- lichten de mechanismen van vooroordelen, stereotypering, machtsmisbruik en groepsdruk toe.
- onderscheiden zowel onverdraagzaamheid als discriminatie in de samenleving.
- illustreren het belang van individuele en gezamenlijke acties en engagement voor de samenleving
- gedragen zich respectvol.

Werkvorm (eventueel)

Inn leren het belang van mensenrechten / vooroordelen, machtsmisbruik kunnen leiden tot schending ervan

Evaluatie

Idee van:

Stedelijk Lyceum Pestalozzi

Bruikbaarheid ILD

Bouwsteen democratische principes

Bezoek Nationaal Gedenkteken Fort Breendonk

Thema en algemene inhoud

School A: Aan de hand van een gegidste rondleiding in het werkkamp/heropvoedingskamp Breendonk, komen de leerlingen in contact met het nazisme en zijn gruweldaden. De gegidste wandeling doorheen het fort brengt het verleden veel dichterbij de denk- en leefwereld van de leerlingen. Aan de hand van heel concrete voorbeelden legt de gids verbanden met huidige tendenzen van haat, racisme, oorlogstribunalen, misdaden tegen de menselijkheid...

School B: Voorbereiding in de klas: tekst lezen interview met ex-gevangene Fort van Breendonk. Schriftelijke opdracht hierbij aan de hand van vragenlijst

- Interlevensbeschouwelijke dialoog (geleid) met o.a. behulp van voorbereide stellingen en nabespreking uitstap
- Sessie filosoferen met jongeren (voor concrete voorbeelden ... zie onderaan)
- Leerlingen maken impressies bezoek vanuit eigen levensbeschouwelijke oogpunt
- Pedagogisch spel : de kracht van je stem. Democratie. Kleur bekennen.

Doelstellingen ILC

School A: De leerling

- de rol van andere levensbeschouwingen (20)
- gelijkenissen en verschillen tussen levensbeschouwingen (10)
- is constructief kritisch over eigen en andere levensbeschouwing (16)
- onderscheidt levensbeschouwelijke stereotypering van levensbeschouwelijke identiteit (21)
- de rol van levensbeschouwingen voor zichzelf en de samenleving (20)
- en herkent dat afspraken en regels nodig zijn voor interlevensbeschouwelijk samenleven (24)

School B: Ze worden hier vooraf reeds voorbereid met een focus op de verschillende levensbeschouwingen (joden, vrijzinnigen, katholieken, getuigen van Jehova etc) van de mensen die daar gevangen zaten. Er wordt ook dieper ingegaan op de gruwel die bij totalitarisme hoort.

Nadien wordt hen individueel gevraagd om hun impressies op te schrijven of creatief uit te werken. Filosoferen over vrijheid vanuit je eigen levensbeschouwing. Zijn mensenrechten universeel?

Werkvorm (eventueel)

School B: Leerlingen zijn in staat aan te geven wat vrijheid is. Wijzen op het gebrek aan vrijheid in het fort van Breendonk. Proberen vanuit hun eigen levensbeschouwing hier een zinvolle impressie rond te maken.

Evaluatie:

School A Het Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonk is een voorbeeld van waartoe haat en het niet respecteren van de mensenrechten, toe leidt.

Leerlingen werden op een zeer eenvoudige maar concrete manier geconfronteerd met de dagelijkse werkelijkheid in een werkkamp/heropvoedingskamp.

Postief: leerlingen komen in contact met een historisch verleden dat hun grootouders niet meer zelf hebben beleefd. De leerlingen waren zichtbaar geraakt door de persoonlijke verhalen van de gevangenen die hun familie hadden kunnen zijn. Ze begrijpen nu beter de actualiteit (oorlogstribunalen, mensenrechten,...)

Valkuil: De gidsen moeten zeker het Nederlands gebruiken, zodanig dat leerlingen niet afhaken. De timing (eind januari) vergroot het inlevingsvermogen van de leerlingen en viel samen met de herdenking van 75 jaar AUSCHWITZ.

De leerlingen hebben het bezoek in het algemeen als zeer positief ervaren (al is de duur van het stappen naar het Fort van Breendonk bij slecht weer niet bevorderlijk voor de sfeer). Alle leerlingen hebben zich gehouden aan het verbod om te eten of te drinken tijdens de rondleiding. Voor herhaling vatbaar.

School B: Het is een klassieker bij ons. Dit bezoek staat reeds meer dan 15 jaar op het programma. Onze leerlingen ervaren het bezoek aan het Fort van Breendonk als zinvol. Velen gaven aan erg aangedaan te zijn door wat er daar gebeurd is.

Onze bezoeken met 5BSO en 5TSO zijn nog kunnen doorgaan. Maar het bezoek van 5ASO is niet kunnen doorgaan omwille van de Corona-crisis.

Enkele leerlingen gaven aan dat ze de eigen vrijheid nog nooit op die manier als iets positiefs ervaren hadden.

Punt van kritiek is dat aspect van het levensbeschouwelijke soms ondergesneeuwd geraakt. Niettemin proberen we dit te op te vangen door extra nadruk te leggen op de verscheidenheid van de gevangenen in Breendonk.

Voor sommige leerlingen is het moeilijk om dit een invulling te geven vanuit de eigen levensbeschouwing. Om die link te leggen, moeten we bepaalde werkvormen anders moeten aanpakken.

Idee van:

School A KA2 De Ring Leuven

School B KA Willebroek

Bruikbaarheid ILD:

Bouwsteen democratische principes

Complottheorieën n.a.v. de Antivax-beweging

Thema en algemene inhoud

Complottheorieën naar aanleiding van de Antivax-beweging

- Uitdiepen sektarische denken en de mechanismes erachter.
- De invloed van de sociale media die wij/zij-denken en polarisatie stimuleren door de algoritmes.
- De gevolgen die dat heeft voor familie en vrienden, én voor de volksgezondheid.

Doelstellingen ILC

4, 7, 14, 16, 21, 22, 23 en 24

Werkvorm (eventueel):

Inleiding

Bekijken reportage Lubach 'De online fabeltjesfuik' + nabespreking.

Bekijken Pano-reportage 'De perfecte storm. Corona voedt de online twijfel en desinformatie' + nabespreking

Evaluatie:

Boeiend en actueel thema. Zinnige nabespreking (toch voor de meesten). Stemde de meeste leerlingen tot nadenken. Project van 2 naar 3 uur om leerlingen nog meer aan het woord te laten, of slechts één reportage. Toch waren beide reportages complementair. Fijne samenwerking met de collega's is veelbelovend voor de toekomst. We zitten momenteel met een goed team.

De leerlingen waren geboeid door de materie. Voor sommigen vroeg de reportage van Lubach iets teveel achtergrondkennis die ze niet hadden, bv. over de Nederlandse politiek. Alle leerlingen hebben de kans gekregen om aan bod te komen.

Idee van:

Stedelijk Lyceum Topsport Wilrijk

Bruikbaarheid ILD

Bouwsteen participatie, democratische principes

Documentaire Molenbeek

Thema en algemene inhoud

De god(en) van Molenbeek met aansluitend een filosofisch gesprek:

Samen met alle LB- groepen bekijken we de korte versie (25 minuten) van deze boeiende Brusselse documentaire, verkort heet deze 'Aatos en de wereld'. Het volgt het leven van drie jonge vrienden uit Molenbeek: Amin (een moslim), Flo (een vrijzinnige) en Aatos (een filosofische vragensteller). Het gaat over vragen als 'Bestaat God?', 'Wie is de grootste God?' ... Ook de aanslagen van Brussel komen in de docu aan bod en zorgen voor extra vragen.

Doelstellingen ILC

De leerling ontdekt en verwoordt;

- de levensbeschouwelijke kenmerken van de eigen ontwikkelende identiteit. de eigenheid van de levensbeschouwing waarin hij/zij les volgt.
- de interne pluraliteit van de levensbeschouwing waarin hij/zij les volgt.

De leerling;

- verwoordt open en bedachtzaam gedachten, gevoelens, ervaringen en normen en waarden vanuit de eigen levensbeschouwing.
- gaat respectvol en open om met de eigenheid van de eigen levensbeschouwing.
- gaat respectvol en open om met de diversiteit binnen de eigen levensbeschouwing.

De leerling ontdekt en verwoordt;

- de eigenheid van andere levensbeschouwingen.
- gelijkenissen en verschillen tussen levensbeschouwingen.
- De leerling respecteert het bestaan van levensbeschouwingen
- luistert empathisch naar leeftijdsgenoten met een andere levensbeschouwing. gaat respectvol en open om met de eigenheid van andere levensbeschouwingen.

Werkvorm (eventueel)

We vertrekken vanuit de vaststelling dat er verschillende mensen in verschillende goden geloven en dat er ook mensen zijn die uitdrukkelijk niet in een god geloven.

Dit gaat naar de kern van het levensbeschouwelijke en stelt prominente vragen over het anders zijn van elke LB en hoe we ondanks het anders zijn ook wel kunnen samenleven. Of hoe dat soms ook wat moeilijker gaat.

Leerlingen worden aangemoedigd om kritische vragen te blijven stellen.

Evaluatie:

Positieve ervaringen:

De duur en inhoud van de Brusselse docu met aansluitend een filosofisch levensbeschouwelijk gesprek past perfect binnen twee lesuren. Docu, bespreking en evaluatie. Ook positief is dat het vertrekt uit een herkenbare context, namelijk de stedelijke en vertrouwde omgeving van Brussel.

Leerlingen hebben een prima houvast aan de drie protagonisten Amin, Flo en Aatos. Ze vertegenwoordigen goede invalshoeken voor evidente vragen: Hoe ga je als moslim/christen om met atheïsten? Mag je vragen stellen over iemand zijn/haar geloof?

Er ontspon zich bijvoorbeeld een verhelderend gesprek over het feit of Jezus Christus nu wel of niet de zoon van God is. Wat kunnen we echt weten over de figuur van Jezus? Welke bronnen gebruiken we om betrouwbare informatie te verkrijgen? Waar is de grens tussen weten en geloven?

Een surplus dat ook oude levensbeschouwingen en goden aan bod kwamen zoals Poseidon of Thor. Het is goed dat leerlingen beseffen dat er vroeger nog veel meer godsdiensten waren.

Valkuilen:

Als het thema van de aanslagen in Brussel aan bod komen, is het gevoelig als er plots de moslims zou worden verweten verantwoordelijk te zijn voor de aanslagen. Het zou op die manier het zwart/wit of wij/zij denken kunnen vergroten, wat niet de bedoeling kan zijn.

Positief is dat op die manier een zwaar beladen thema toch bespreekbaar wordt gemaakt. Als we het al niet kunnen tijdens een ILC project wanneer gaan we het daar elders in de maatschappij over hebben?

Sommige moslim leerlingen vonden toch nog steeds dat moslims geïsoleerd werden in de docu. Iets wat andere moslim leerlingen dan weer juist niet vonden. Daar was een kans om daar dieper op in te gaan maar de leerlingen verkozen om er niet verder op in te gaan.

Evaluatie

Leerlingen vonden het prettig om naar deze docu te kijken. Ze stelden concrete vragen over hoe en waarom deze docu gemaakt is. Sommige moslim meisjes vonden het wel vreemd dat Amin toegaf dat hij ook niet wist waarom hij geen varken mag eten. 'Ik weet niet of ik dat weet'. Deze meisjes vonden dat Amin dat wel moest weten. Een leerling van NCZ opperde dat Amin toch het recht heeft om te twijfelen.

Idee van:

KA Willebroek

Bruikbaarheid ILD:
Bouwsteen dialoog

Eerlijke handel

Thema en algemene inhoud

School A: Eerlijke kleding

School B: Fair trade

Doelstellingen ILC

School A: 1, 2, 4, 7, 14, 17

Het belang van eerlijkheid (fair trade) en menselijke waardigheid (veilige werkomstandigheden, geen kinderarbeid, eerlijk salaris).

School B: 19. moeilijkheden en kansen voor ILD en ILS. 22. gaat constructief om met moeilijkheden en kansen voor ILD en ILS.

Werkvorm:

School A: Het project gaat over eerlijke kledij en fair trade in het algemeen. De leerlingen bekijken een docufilm over de ramp van Rana Plaza (kledingfabriek) in Bangladesh. Verder werken de leerlingen rond een krantenartikel over de uitbuiting van textielarbeidsters in India. Het project sluit af met een eigen mening-opdracht i.v.m. verschillende stellingen inzake eerlijke kledij.

School B: Het verkopen van 'Fair trade' voedingsmiddelen en chocobokes tijdens de 1ste speeltijd.

Evaluatie:

School A: De problematiek rond eerlijke kledij en de uitbuiting van textielwerkers in de ontwikkelingslanden heeft de leerlingen tot nadenken gestemd en gesensibiliseerd over hun koopgedrag inzake kleding.

School B: De leerlingen leren kennismaken met fairtrade en wat het precies inhoudt.

Eerlijke handel is een stichting waarvan het verklaarde doel is om producten in ontwikkelingslanden te helpen beteren en handelsvoorwaarden te bereiken. Leden van de beweging pleiten voor de betaling van hogere prijzen aan exporteurs, evenals verbeterde sociale en milieunormen. De beweging richt zich in het bijzonder op grondstoffen, of producten die gewoonlijk worden geëxporteerd vanuit ontwikkelingslanden naar ontwikkelde landen, maar ook worden geconsumeerd op binnenlandse markten (bijvoorbeeld Brazilië, India en Bangladesh), met name handwerk, koffie, cacao, wijn, suiker, vers fruit, chocolade, bloemen en goud. De beweging streeft naar meer rechtvaardigheid in internationale handelspartnerschappen door middel van dialoog, transparantie en respect.

De leerlingen kunnen naast de chocoboterhammen ook andere voedingsmiddelen kopen van de Oxfam winkel zoals: chocoladerepen, sesamrepen, fruitsapjes, chips van banaan, paprika en zout chips)

De leerlingen hebben samen als schoolgroep de voorbereidingen gedaan, chocobokes smeren, zorgen voor de installatie voor de verkoop, de leerlingen hebben massaal producten van de Oxfarm winkel gekocht, de chips was als eerst uitverkocht, de chocolade ging ook goed.

Idee van:

School A Methodeschool Van Veldeke Hasselt

School B KA Bilzen

Bruikbaarheid ILD:

Bouwsteen participatie, democratische principes

Films over levensbeschouwelijke diversiteit

Thema en algemene inhoud

Films over levensbeschouwelijke diversiteit

Va, vis et deviens: Ethiopische jongen wordt opgenomen in Joods seculier gezin

Qu'est-ce qu'on a encore fait au bon Dieu?

Binnen één familie moeten een jood, een moslim, een katholiek en een lesbienne met elkaar omgaan.

Doelstellingen ILC:

'Va, vis et deviens': Een film over migratie, ontheemd zijn, religieuze en culturele aanpassing, discriminatie, racisme, uitsluiting (een falasha-jood uit Ethiopië die naar Israël gaat).

'Qu'est-ce qu'on a encore fait..' : De centrale boodschap is: elkaar aanvaarden, tolerantie, omgaan met verschillen en pluralisme.

Werkvorm (eventueel)

Evaluatie:

Va, vis et deviens: De film vertelt over een zwart jongetje uit een christelijk gezin in Ethiopië dat als een falasha-jood naar Israël gestuurd wordt: zijn moeilijkheden, worstelingen, aanpassing (geadopteerd binnen een joods seculier gezin), zijn verscheurdheid, zoektocht naar zijn ware identiteit (zwart en blank) en zijn religieuze roots (christen of joods of seculier?). Het centrale thema is: de moeilijkheden die migranten of vluchtelingen ervaren binnen een andere cultuur en religieuze omgeving, de zoektocht naar de eigen identiteit. De verschillen tussen orthodoxe en seculiere joden komt sterk tot uiting, een spanning die je eigenlijk in elke godsdienst terugvindt.

De Iln waren aandachtig en leefden erg mee.

+ Ze stelden goede vragen aan het einde en konden zich herkennen in het personage.

- De film is niet gemakkelijk: een beetje historische uitleg over de politieke en religieuze achtergrond is nodig.

Qu'est-ce qu'on a ..

- + De boodschap werd op een ludieke en 'light' manier gebracht: vele situaties waren herkenbaar.
– Aandachtspunten : Discipline en blijvende aandacht, concentratie bij de IIn.

Idee van:
Hoofdstedelijk Atheneum Karel Buls Laken

Bruikbaarheid ILD:
Bouwsteen diversiteit, dialoog

Extreemrechts in Vlaanderen

Thema en algemene inhoud

School A: Aan de hand van een VRT-documentaire over de organisatie 'Schild en vrienden' wordt met de leerlingen nagedacht over begrippen als: - vrije meningsuiting, de Belgische wetgeving, het toepassen van democratische principes, discriminatie, verdraagzaamheid, omgaan met andersdenkenden, omgang met de sociale media.

School B: Uitspraken van bepaalde leerling gaf aanleiding om verder een project uit te werken met als thema "Extreem rechts in Vlaanderen". Voordeel was dat recent hierover enkele passende reportages verschenen waren op de VRT, enerzijds over Schild en Vrienden, anderzijds over de opkomst van extreem rechts in de Denderstreek. Dat gaf de mogelijkheid om deze reportages met de leerlingen te bekijken en te bespreken.

Hoe komt het dat sommige groepen op basis van ideologie en/of LB het moeilijk vinden om met elkaar samen te leven? Wat zijn de problemen, uitdagingen en mogelijkheden van een pluralistisch samenleven?

Doelstellingen ILC

School A:

Doelstellingen ILC

- De leerling verwoordt open en bedachtzaam gedachten, gevoelens, ervaringen en normen en waarden vanuit de eigen levensbeschouwing.
- De leerling luistert empathisch naar leeftijdsgenoten met een andere levensbeschouwing.
- De leerling verplaatst zich in het levensbeschouwelijk perspectief van anderen.
- De leerling gaat respectvol en open om met de eigenheid van andere levensbeschouwingen.
- De leerling oefent ILD en ILS als noodzakelijke vaardigheid voor het leven in de realiteit van een multilevensbeschouwelijke samenleving.

School B:

18, 19, 20, 21, 22, 23, 24

Werkvorm (eventueel)

School A; Doordat de leerlingen in groepjes werden verdeeld waarin de verschillende levensbeschouwingen vertegenwoordigd waren, leerden de leerlingen de opvattingen kennen van andere leerlingen met een

andere levensbeschouwing. Doordat met elkaar werkbladen met vragen en opdrachten werden ingevuld moesten de leerlingen nadenken over hun eigen visie op de thema's als: - vrije meningsuiting, de Belgische wetgeving, het toepassen van democratische principes, discriminatie, verdraagzaamheid, omgaan met andersdenkenden, omgang met de sociale media. Het werken in groepen was een 'kleine oefening' in de sociale vaardigheid voor het leven in de realiteit van een multi-levensbeschouwelijke samenleving.

School B: Verrassend waren de leerlingen snel erg open omtrent het fenomeen Schild en Vrienden en de persoon Dries Van Langenhoven. Blijkbaar zijn er in de regio enkele personen die zeer nauw betrokken zijn in deze thema's, wat de mogelijkheid gaf heel erg concreet en persoonlijk te worden en de vraagstellingen rond diverse levensbeschouwingen ook onder de loep te nemen.

Evaluatie:

School A: Er werd door de leerlingen aandachtig naar de documentaire gekeken, en de werkbladen met opdrachten en vragen werden actief ingevuld. De leerlingen voerden ook gesprekken met elkaar over de documentaire en leerden zo elkaars mening kennen.

Positieve ervaring:

Leerlingen werken actief mee en toonden goede belangstelling voor de documentaire en elkaars mening.

Valkuilen: Er zijn geen valkuilen te melden.

School B:

De leerlingen hadden een grote herkenbaarheid en betrokkenheid. Valkuil was echter wel het terugvallen op sommige stereotypen bij een aantal personen en soms de te grote persoonlijke rol van sommige leerlingen (herkenbaarheid, agressie, ...)

Al bij al was het positief te ervaren dat onze leerlingen best een heel volwassen en open visie hebben en dat zij zelf elkaar durven aan te spreken wanneer soms redelijke beperkte visies tot uiting komen. Op bepaalde momenten was er zelfs een soort zelf-regularisatie aanwezig, al was het misschien wel wat beperkt. Hoe dan ook, er was best veel animo voor dit project aanwezig en dat gaf openheid om verder na te denken over ideologie en samenleven, ook in het kader van enkele VOET-doelstellingen en de burgerplichten (stemrecht/stemplicht, democratie, de positie van Vlaanderen in Europa, etc.).

Idee van:

School A: KA Vox Pelt

School B: KA Aarschot

Bruikbaarheid ILD:

Bouwsteen Democratische principes

Vluchtelingen

Thema en algemene inhoud

School A: Op de vlucht

Door levensechte verhalen te horen leerden onze lln. de echte gang van zaken kennen rond de vluchtelingenproblematiek. Ze leerden zich verplaatsen in de ingewikkelde strijd van een vluchtelingen uit in Syrië . Ze konden zich inleven in hun moeilijkheden rond religie, politiek, vluchten, gevaar en hoop op een veilige plek.

School B: Bedoeling is om na te gaan hoe de media en sommige politieke bewegingen ons bescapen in het kader van de huidige vluchtelingenproblematiek. Enerzijds dienen we sympathie te hebben (een dood kind op het strand in Turkije – reportage “Terug naar eigen land”), anderzijds worden vluchtelingen gezien als een probleem en bedreiging (transmigranten in Vlaanderen).

Vanwaar komt deze dualiteit en hoe kunnen we daar vanuit de eigen levensbeschouwing een breder kader aan geven. Op welke manier worden we vb. aangesproken om ons in te zetten voor onze medemens? Wat is de invloed van levensbeschouwing op ideologie en politiek?

Welke oproep komt tot ons, vanuit het gelaat van de ander of de Andere?

Vb. Ethisch appèl – Naasteliefde – Solidariteit - ...

Doelstellingen ILC

School A:

8. de eigenheid van andere levensbeschouwingen. 10. gelijkenissen en verschillen tussen levensbeschouwingen. 11. de interne pluraliteit in verschillende levensbeschouwingen. 14. luistert empathisch naar leeftijdsgenoten met een andere levensbeschouwing. 19. moeilijkheden en kansen voor ILD en ILS. 23. oefent ILD en ILS als noodzakelijke vaardigheid voor het leven in de realiteit van een multilevensbeschouwelijke samenleving. 24. herkent afspraken en regels nodig voor interlevensbeschouwelijk samenleven en past deze toe.

School B:

18, 19, 20, 21, 22, 23, 24

Werkvorm (eventueel)

School A: Tijdens de gewone lessen LB werd de lln in de mediatheek uitleg gegeven over asiel zoeken en wat er daarna gebeurt. Dit werd gegeven door de voorzitter van GASTAMA (organisatie die vluchtelingen op weg helpt) via een PP. Daarna werd dmv een interview kennis gemaakt met een ex-vluchteling uit Syrië. De leerlingen kregen gelegenheid tot vragen stellen. Ze ontvingen een bundel met uitleg, waarin ze ook vragen moesten oplossen. Er werd opgeroepen om bruikbare kleding en huisraad mee naar school te brengen om ons steentje bij te dragen voor de vluchtelingen. Er werden koekjes verkocht t.v.v. het project en een wedstrijd georganiseerd (waag je kans)

Evaluatie:

School A: Onze leerlingen zijn zich bewust geworden van de problematiek van vluchtelingen. Ze hebben door de levensechte getuigenissen hun vooroordelen opzij kunnen zetten. Ze leren om zich concreet in te zetten (inzamelen, acties ondernemen...) voor hen die het moeilijk hebben.

Positieve ervaringen:

- De leerlingen bekijken vluchtelingen op een andere manier, dan wat er vaak in de media over vluchtelingen wordt gezegd.
- Leerlingen het echte verhaal van een vluchteling laten ervaren door het levensverhaal van een vluchteling.
- De leerlingen zetten zich samen in met de leerkrachten van levensbeschouwelijke vakken voor het verzamelen van materiaal voor vluchtelingen, die zij kunnen gaan afhalen bij GASTAMA.

Aandachtspunt:

- Het niet laten verwateren van het project en het dus onder de aandacht houden
- Een afsluitende activiteit voorzien zodat de lln concreet zien wat ze samen gerealiseerd hebben

School B: De gesprekken met de leerlingen waren soms heel heftig, maar hebben toch een aantal mediabeelden op zijn minst in vraag gesteld: klopt het wel wat wij allemaal te zien of te horen krijgen? Is het misschien wel beter om meer kritische vragen te stellen aan onze nieuwsberichtgeving en hoe kan ik mijn eigen beeld verbreden?

Positief: de openheid van de leerlingen

Negatief: opletten om zelf niet mee te gaan met stereotypen, boos te worden of op te geven, als begeleider, wanneer je met bepaalde beelden overspoeld wordt

Het is een start geweest om verder na te denken over onze pluralistische maatschappij, waar we te maken hebben met de aanwezigheid van vele culturen

Idee van:

School A: KA Bilzen

School B: KA Aarschot

Bruikbaarheid ILD

Bouwsteen participatie, democratische principes

Racisme

Thema en algemene inhoud

School A: De leerlingen deden mee aan een project van Unia. De bedoeling was hier om een filmpje van 1 minuut te maken over racisme. De leerlingen hebben zicht ingeleefd in het leven van een vluchteling en hier het levensverhaal van een vluchteling nagebootst.

School B: Tijdens vakvergadering werd opgemerkt dat in Nederland op tv een uitzending was, gebaseerd op een Amerikaans project over racisme. Enkele elementen van het proces werden getoetst (indeling van groepen – stereotype denken over uitspraken) aan onze leerlingen en nadien met hen besproken in de lessen.

In de handelingen van mensen komen vaak ook ideeën en ideologieën tot uiting, soms onbewust dat men die zich eigen heeft gemaakt of dat men die vanuit de sociale contact aangeworven of geërfd heeft. Maar zijn deze ideeën wel altijd juist en accuraat, vrijblijvend, of hebben die gevolgen in ons handelen in onze pluralistische maatschappij? Welke rijkdom hebben LB's, maar ook, welke aandachts- en kritische punten? Hoe maken we onze samenleving rijker of armer en wat is onze eigen bijdrage daarin?

School C: Racisme in Tremelo? PANO-reportage

Is er in Vlaanderen een clash op basis van verschillende godsdiensten en culturen?

De Pano-reportage van de VRT over racisme in Tremelo gaf meteen aanleiding, op vraag van de leerlingen zelf (!), om deze reportage samen te bekijken en te bespreken. Zijn wij allemaal vatbaar voor racisme of niet? Zijn we open-denkend of niet? Hoe ruim of eng is ons denken en doen?

Doelstellingen ILC:

School A:

- De leerling verwoordt open en bedachtzaam gedachten, gevoelens, ervaringen en normen en waarden vanuit de eigen levensbeschouwing.
- De leerling luistert empathisch naar leeftijdsgenoten met een andere levensbeschouwing.
- De leerling verplaatst zich in het levensbeschouwelijk perspectief van anderen.
- De leerling gaat respectvol en open om met de eigenheid van andere levensbeschouwingen.
- De leerling oefent ILD en ILS als noodzakelijke vaardigheid voor het leven in de realiteit van een multilevensbeschouwelijke samenleving.

School B: Het positieve van dit experiment is de laagscaligheid, het feit dat je weinig materiaal nodig hebt en dat je al snel heel wat leerlingen heel actief in het geheel kan betrekken. Er bestaat ook nog heel wat andere materiaal dat in dezelfde lijn kan gebruikt worden, zoals de film "Welle" of "The Wave" of andere experimenten die gevoerd zijn naar sociaal gedrag.

Valkuil is wel dat er goed opgelet dient te worden dat de extreme gevolgen van groepsvorming niet uit de hand lopen, wat bij sommige leerlingen soms wel het geval kan zijn. Een goede duiding is erg noodzakelijk, ook over de handelingen die soms gesteld worden via sociale media en andere kanalen.

Werkvorm (eventueel)

School A: Doordat de leerlingen in groepjes werden verdeeld waarin de verschillende levensbeschouwingen vertegenwoordigd waren, leerden de leerlingen de opvattingen kennen van andere leerlingen met een andere levensbeschouwing. Doordat met elkaar het filmpje te maken moesten de leerlingen nadenken over hun eigen visie op de thema's als: - vrije meningsuiting, de Belgische wetgeving, het toepassen van democratische principes, discriminatie, verdraagzaamheid, omgaan met andersdenkenen, omgang met de sociale media. Het werken in groepen was een `kleine oefening` in de sociale vaardigheid voor het leven in de realiteit van een multilevensbeschouwelijke samenleving

Evaluatie:

School A: Er werd door de leerlingen hard gewerkt om een mooi filmpje in elkaar te steken. De leerlingen voerden ook gesprekken met elkaar over wat beter kon.

Positieve ervaring: De leerlingen werken actief mee en toonden goede belangstelling voor een vluchteling
Valkuilen: Er zijn geen valkuilen te melden.

Gezien de goede medewerking van de leerlingen hebben wij de wedstrijd gewonnen (KA Vox Pelt)

School B: Er werden toch wel snel groepen gevormd over de grenzen van de verschillende levensbeschouwingen heen, als ook aangegeven hoe sommigen hadden aan gevoeld anders behandeld te zijn geweest op basis van hoe zij er (soms) uitzien. Het experiment had wel degelijk een positieve invloed op de groepsvorming in sommige klassen en op de ervaring dat mensen niet altijd zijn zoals ze soms eruit zien...

School C: Door de nabijheid van Tremelo, waren de leerlingen heel erg betrokken bij deze reportage. Sommigen herkenden ook een aantal mensen die in de reportage voorkwamen. Dat maakte deze in steek heel erg laagdrempelig en vlot als in steek om te spreken over ons eigen denken en doen. De leerlingen waren (vaak) erg open en soms verbaasd over geuite ideeën in de nabespreking van de reportage.

Positief: de laagdrempeligheid en herkenbaarheid van deze thema's

Negatief: zelf neutraal kunnen blijven als moderator

Idee van:

School A: KA Vox Pelt

School B: KA Aarschot

School C: KA Aarschot

Bruikbaarheid ILD

Bouwsteen democratische principes

Schrijf-ze-vrij

Thema en algemene inhoud

School A:

“Schrijf ze vrij” is het project van Amnesty International dat de LBV vakken samen met Nederlands doen.

In LBV: Dit jaar wordt vanuit Amnesty International de nadruk gelegd op het mensenrecht: iedereen heeft recht op een eerlijk proces.

Doelstellingen ILC:

School A:

Ik en mijn levensbeschouwing: 4,5

Ik, mijn levensbeschouwing en deze van de ander: 8, 9,12,13,14,15,16,17

Ik, mijn levensbeschouwing en de samenleving:22, 23

Werkvorm (eventueel):

School A:

- 1ste les: Mensenrechten kort bespreken en in het bijzonder het recht op een eerlijk proces.

- Eventueel woordzoeker maken.
- IIn zetten op blad eventueel in groep woorden die ze aan het thema linken. Of andere opdrachten die door Amnesty International aangereikt worden.
- 2de les: Filmpjes bekijken en de diverse casussen bespreken die Amnesty aangeeft van mensen die onrechtmatig gevangen gezet worden en zelfs gefolterd worden. Deze mensen zijn gevangengezet omdat ze opkomen voor bv het milieu, vrouwenrechten enz.
- In de les Nederlands gaan voor deze mensen, brieven geschreven worden.
- IN les Nederlands: het schrijven van de eigenlijke brieven voor Amnesty International.
- Vanuit hun LB empathisch reageren op de getoonde voorbeelden van mensen die in de wereld niet mogen opkomen voor hun overtuigingen en daardoor onterecht gevangen genomen worden en zelfs gefolterd worden. Ervaren dat ook zij als gewone scholier ook voor andere mensen het verschil kunnen maken hier, door brieven te schrijven om ze vrij te krijgen en/of ze een hart onder de riem te steken.

School B:

Op vrijdag 7 januari hebben de leerlingen van katholieke godsdienst van 3 ASO samen gezeten met de leerlingen van Islam, ook van 3 ASO voor het project schrijf ze vrijdag (voormiddag) Namiddag 2 B dezelfde les ook met katholieke godsdienst en islam samen.

Vooraf: enquête over mensenrechten (zie in lespakket 10 – 14 jaar)

Eigenlijk les : zie PowerPoint voor de uitwerking van de les.

- Waarvoor staat Amnesty International
- Wat houdt “schrijf ze vrijdag” in?
- Stellingen spel
- Getuigenissen (4 filmpjes van 4 getuigenissen)
- Brieven schrijven voor de getuigenissen, met als voorbeeld de voorbeeldbrieven die de leerlingen konden gebruiken om hun brief te schrijven. (zie lespakket voor de voorbeeldbrieven)

Achteraf: enquête over mensenrechten (zie lespakket 10 - 14 jaar)

Evaluatie:

School A: Project is door de verschillende leerkrachten positief ervaren, voor herhaling vatbaar.

Valkuilen : doordat de lesroosters van de LBV vakken in de Kunsthumaniora niet samenvallen is het voor sommige groepen niet mogelijk om in dialoog te treden met IIn, uit een andere LBV, wat wel jammer is.

Leerlingen hebben positief gereageerd op dit project. Ze vonden het nuttig om naar elkaar te luisteren en het gaf hen ook de mogelijkheid om na te denken over het belang van in een vrij land te wonen en wat de rol van hun levensbeschouwing daarin is.

School B

Positief :

- Leerlingen waren enthousiast dat ze deel uit konden maken om het schrijven voor deze 4 getuigenissen.
- Leren opstellen van een brief (in deze opzet naar een machthebber)
- De leerlingen wouden zich engageren voor mensen die in moeilijkheden zitten.

Valkuilen :

- Hebben onze brieven wel effectief effect op de machthebbers?

Verdere informatie over eventuele oplossingen voor deze mensen hun vrijlating of eventuele maatregelen die de machthebbers nemen.

Alle leerlingen engageerden zich voor het schrijven van brieven voor mensen die mensenwaardig worden behandeld. Het laat hen zien hoe de mensenrechten worden geschaad en dat onze leerlingen deel uit kunnen maken voor deze 4 getuigenissen hun verder leven.

Getuigenissen

- Sarah en Sean : zitten in de cel omdat ze vluchtelingen helpen
- Jianne en jongeren: kwik gedumpt wordt waardoor gezondheid van mensen dieren wordt geschaad.
- Nasu : betere leefomstandigheden, huizen omgegooid om in de plaats luxe complexen te bouwen.
- Marinel: een Tyfoon die vernieling bracht en na 6 jaar nog niet aan de levensstandaarden voldaan wordt.

Idee van:

School A: Kunsthumaniora Antwerpen

School B: KA Bilzen

Bruikbaarheid ILD:

Democratische principes

Studentenclub 'Reuzegom'

Thema en algemene inhoud

Studentenclub 'Reuzegom' + dood van Sanda Dia : groepsdruk + autoriteitsdwang

Waarden + normen, moreel compas door levensbeschouwing : bestand tegen groepsdruk + autoriteitsdwang : ja of nee + moed/kracht om in te gaan tegen immoraliteit + normvervaging

Doelstellingen ILC

4 + 10 + 12 + 22 + 24

Werkvorm (eventueel)

Bekijken Telefactsreportage 'Sanda : reconstructie van een fatale studentendoop'

Nabespreking + fragmenten : experimenten > Staford prison + Ash + Milgram

Evaluatie

Boeiend + actueel thema, zinvolle nabespreking, geland/aangekomen bij alle LLN, voor herhaling vatbaar, maar project 2 uur > 3 uur = beter om LLN nog meer aan het woord te laten

Geboeid + onder indruk + positieve ervaring + fijn om van gedachten te wisselen, eigen mening

Idee van:

Stedelijk Lyceum Topsport Wilrijk

Bruikbaarheid ILD

Bouwsteen participatie, democratische principes, democratische structuren

Wereldburgerdag / School zonder Racisme

Thema en algemene inhoud

Wereldburgerdag: democratie en mensenrechten - project mmv School Zonder Racisme

Doelstellingen ILC

Kennis:

- 9. de eigenheid van een levensbeschouwing zoals een bevoorrechte getuige of een relevante vertegenwoordiger van een levensbeschouwing ze voorstelt.
- 10. gelijkenissen en verschillen tussen levensbeschouwingen.
- 11. de interne pluraliteit in verschillende levensbeschouwingen.
- 18. de verschillen tussen stereotyperingen over een levensbeschouwing en de binnenkant van een levensbeschouwing.
- 19. moeilijkheden en kansen voor ILD en ILS.(interlevensbeschouwelijke dialoog & interlevensbeschouwelijk samenleven)

Vaardigheden:

- 13. respecteert het bestaan van levensbeschouwingen.
- 14. luistert empathisch naar leeftijdsgenoten met een andere levensbeschouwing.
- 21. onderscheidt levensbeschouwelijke-stereotypering van levensbeschouwelijke-identiteit.
- 22. gaat constructief om met moeilijkheden en kansen voor ILD en ILS.
- 23. oefent ILD en ILS als noodzakelijke vaardigheid voor het leven in de realiteit van een multilevensbeschouwelijke samenleving.
- 24. herkent afspraken en regels nodig voor interlevensbeschouwelijk samenleven en past deze toe.

Werkvorm (eventueel)

De leerlingen leren over democratie en mensenrechten (e.g. vrijheid van levensbeschouwing), en dat deze beide niet overal op aarde even fel worden gerespecteerd. Dat er als gevolg daarvan mensen kunnen wegvluchten uit hun land en naar hier komen om een negatieve situatie te ontvluchten en om te buigen in een positief iets (een nieuw leven opbouwen).

In vier groepen van 25 zullen leerlingen respectievelijk (en in een rotatiesysteem) een lesuur omkadering van democratie en mensenrechten krijgen ('Wat is dat?'), een lesuur een getuigenis van een vluchteling (die reeds beproefd is in het afleggen van een getuigenis gericht aan deze leeftijd en reeds zeer verstaanbaar Nederlands spreekt) om te culminereren in twee lesuren gewijd aan een interactief spel aangeboden en mede begeleid door School Zonder Racisme (die ook de getuigen aanbrengen).

Evaluatie

Alle leerlingen van de verschillende levensbeschouwingen nemen deel aan de workshops en gaan samen luisteren naar een getuigenis van iemand uit een land met andere, dominante levensbeschouwingen (en

vertakkingen daarvan), leren samen over en gaan in dialoog met elkaar omtrent mensenrechten (waar heeft iederéén recht op?) en spelen, ten slotte, gemengd een inleefspel. Het afbrokkelen van de democratie en de schending van mensenrechten zijn een overkoepelend probleem en bekommernis van alle betrokken levensbeschouwingen.

Idee van:
KA2 De Ring Leuven

Bruikbaarheid ILD
Bouwsteen democratische principes

2. STEEKKAARTEN ILD'S

[Amnesty Schrijf ze vrijdag](#)

[In de schoenen van...](#)

[Identiteit / Diversiteit](#)

[Het leven vieren – religieuze feesten](#)

Amnesty Schrijf-ze-vrijdag

Thema en algemene inhoud

Mensenrechten – het recht op een eerlijk proces.

Amnesty international vestigt al jaren de aandacht op de onterechte opsluiting of straffing van mensen naar aanleiding van een oneerlijk proces of zelf shet ontbreken aan een proces dmv een 'schrijf-ze-vrij-dag' en voorziet hiervoor ook een didactisch cahier. Via deze lessenreeks doorlopen de leerlingen verschillende elementen die hen kennis moeten bijbrengen over het rechtssysteem en de nood aan eerlijke procesvoering. Ze denken na over het rechtssysteem, welke elementen noodzakelijk zijn voor een eerlijk proces, hoe sociale media de rechtsvoering kunnen beïnvloeden, wat de gevolgen kunnen zijn van een oneerlijk proces/strafuitvoering en wat ze kunnen doen om hun stem te laten horen.

Doelstellingen

Interlevensbeschouwelijke Competenties:

Kennis

De leerling ontdekt en verwoordt:

- moeilijkheden en kansen voor ILD en ILS.

Vaardigheden en attitudes

De leerling:

- Ontwikkelt een positief zelfbeeld en neemt initiatief gebaseerd op beleving van de eigen levensbeschouwing.
- herkent en benoemt de levensbeschouwelijke kleuring van gedachten, gevoelens, ervaringen, waarden en normen bij zichzelf en anderen.
- luistert empathisch naar leeftijdsgenoten met een andere levensbeschouwing.
- oefent ILD en ILS als noodzakelijke vaardigheid voor het leven in de realiteit van een multi-levensbeschouwelijke samenleving.

Leerplandoelen ILD

Cluster B: Mensenrechten, tolerantie en gelijkberechtiging

1. De leerlingen respecteren en verdedigen mensenrechten vanuit het eigen levensbeschouwelijk perspectief in een concrete maatschappelijke context.

2b. De leerlingen objectiveren mechanismen die leiden tot levensbeschouwelijke onverdraagzaamheid en radicalisering.

2c. De leerlingen hanteren mensenrechten als een moreel kompas bij het analyseren van de eigen levensbeschouwing en die van anderen.

3. De leerlingen relateren mensenrechten aan hun persoonlijke levensbeschouwing in functie van zelfwaardering en respect voor alle levensbeschouwingen.

Bouwstenen:

2. Omgaan met diversiteit in het samenleven en het samenwerken
3. Democratische principes en democratische cultuur kaderen binnen de moderne rechtstaat

Werkvorm (eventueel)

Dit project wordt volledig digitaal in een wiki op Smartschool aangeboden. Er zijn verschillende werkvormen in verwerkt, zoals de brainstorm om voorkennis te activeren, een stellingenspel, reflectie, memory, kringgesprek, bookwidgets oefeningen, placemat, plenaire terugkoppeling, videofilm, estafette debat, creatieve groepsopdracht, exitticket

Evaluatie

Tools: via reflectie, oefeningen op bookwidgets, samenvatten, evaluatie van creatieve opdracht door andere leerlingengroep, exitticket

Het Schrijf-ze-vrijdag-project is al enkele keren door deze ploeg ingezet, onder andere ook voor de ILC. Het is nu uitgebreid en opengetrokken voor de ILD-competenties en de burgerschapscompetenties. Hierbij dreigen de levensbeschouwelijke vakken wat in het gedrang te geraken.

Positieve ervaring: De wiki zorgt voor ene duidelijke structuur en ook een zekere vorm van onafhankelijkheid bij de leerlingen. Dat wordt als positief ervaren. Peer- en zelfevaluatie online beperken het verbeterwerk.

Valkuilen: Levensbeschouwingen moeten extra aandacht krijgen omdat ze dreigen overschaduwd te worden door de burgerschapscompetenties.

Het debatteren moet grondig worden voorbereid en aangeleerd, om te vermijden dat de gesprekken te oppervlakkig blijven of de leerlingen te weinig doorvragen en doordenken.

Naar de toekomst toe: trachten te vertrekken vanuit de ILD, niet vanuit burgerschap, zodat de levensbeschouwingen meer aandacht krijgen

Idee van: Amnesty International en BA Caputsteen Mechelen

In de schoenen van ...

Thema en algemene inhoud

Vooroordelen/stereotypen

We hebben allemaal vooroordelen en maken ons allen schuldig aan stereotypering. Via deze lessenreeks wordt onderzocht waarom we dat doen, welke mechanismen daarvoor verantwoordelijk zijn en hoe we ons ervan bewust kunnen maken en vooroordelen kunnen erkennen en vermijden.

Doelstellingen

Leerplandoelen ILD

Cluster A: Omgaan met uitsluitingsmechanismen

1 De leerlingen onderzoeken samen a.d.h.v. historische en actuele voorbeelden hoe groepsdruk, machtsmisbruik, vooroordelen en stereotypering in de gevolgde levensbeschouwingen een rol spelen.

Bouwstenen: 2. Omgaan met diversiteit in het samenleven en samenwerken

Eindtermen burgerschap

7.4. De leerlingen hanteren strategieën om met vooroordelen, stereotypering, machtsmisbruik en groepsdruk om te gaan.

7.6 De leerlingen lichten met historische en actuele voorbeelden mechanismen achter onverdraagzaamheid, discriminatie en racisme toe.

Interlevensbeschouwelijke competenties

De leerling ontdekt en verwoordt:

3 de interne pluraliteit van de levensbeschouwing waarin hij/zij les volgt

18 de verschillen tussen stereotyperingen over een levensbeschouwing en de binnenkant van een levensbeschouwing

De leerling:

5 gaat respectvol en open om met de eigenheid van de eigen levensbeschouwing.

6 gaat respectvol en open om met de diversiteit binnen de eigen levensbeschouwing.

13 respecteert het bestaan van levensbeschouwingen.

15 verplaatst zich in het levensbeschouwelijk perspectief van anderen.

16 is constructief kritisch over eigen en andere levensbeschouwingen.

gaat respectvol en open om met de eigenheid van andere levensbeschouwingen.

21 onderscheidt levensbeschouwelijke-stereotypering van levensbeschouwelijke-identiteit.

Werkvorm (eventueel)

Dit project wordt volledig digitaal in een wiki op Smartschool aangeboden. Er zijn verschillende werkvormen in verwerkt, zoals overlegmomenten, leerpaden, fotoraadsel, online instructie, een stellingenspel, reflectie, game, impliciete associatietest, uitbreiding/uitdieping, bookwidgets oefeningen, schrijven (verhaal), videofilm, estafette-debat, creatieve groepsopdracht

Evaluatie

Tools: via reflectie, oefeningen op bookwidgets, samenvatten, evaluatie van creatieve opdracht door andere leerlingengroep, zelfevaluatie, productevaluatie door de leerkracht

Klik hier als u tekst wilt invoeren.

Positieve ervaring:

Valkuilen:

Naar de toekomst toe: Bij de evaluatie rubrics gebruiken zodat die eenduidig kan gebeuren.

Meer nadruk op levensbeschouwing door bv externen uit te nodigen of teksten te geven waarin bepaalde visies voorkomen die de lln kunnen linken aan hun eigen visie

Idee van: BA Caputsteen Mechelen

Identiteit/diversiteit ...

Thema en algemene inhoud

Dit project beslaat ongeveer 10 lessen. Bij aanvang wordt ingezoomd op de eigen (levensbeschouwelijke en meerlagige) identiteit. Bij zelfkennis kan dan verder worden uitgezoomd naar mensenrechten, polarisatie, diversiteit. Tot slot creëren de leerlingen hun ideale samenleving waarin iedereen met de eigen opvattingen en levensbeschouwing kan samenleven

Doelstellingen

ILC Competenties:

1. Verwoordt bedachtzaam gedachten, gevoelens, ervaringen, normen en waarden vanuit de eigen LB.
7. Ontwikkelt een positief zelfbeeld en neemt initiatief gebaseerd op beleving van de eigen LB.
12. Herkent en benoemt de levensbeschouwelijke kleuring van gedachten, gevoelens, ervaringen, waarden en normen bij zichzelf en anderen.
16. Is constructief kritisch over eigen en andere levensbeschouwingen.
20. Ontdekt en verwoordt de rol van levensbeschouwing voor zichzelf en de samenleving.
22. Gaat constructief om met moeilijkheden en kansen voor ILD en ILS
24. Herkent afspraken en regels nodig voor een multilevensbeschouwelijk samenleven en past deze toe.

Eindtermen Burgerschap:

- 7.2. De leerlingen gaan respectvol en constructief om met individuen en groepen in een diverse samenleving.
- 7.9 De leerlingen zijn bereid zich te engageren in de samenleving
- 7.11 De leerlingen hanteren strategieën om inspraak, participatie en besluitvorming toe te passen rekening houdend met de rechten en de plichten van iedereen.
- 7.19 De leerlingen appreciëren de democratische principes en het samenleven in een democratie.
- 7.20 De leerlingen onderzoeken/onderscheiden in concrete situaties het belang en de impact van de Mensenrechten.
- 7.21 De leerlingen onderscheiden de dynamiek van de rechtsstaat, die gebaseerd is op de grondrechten van wederkerigheid.

ILD Leerplandoelen:

2. Omgaan met diversiteit in het samenleven en het samenwerken.

5. De wederzijdse invloed tussen maatschappelijke domeinen en ontwikkelingen en de impact ervan op de samenleving en het individu kritisch benaderen.

7. Democratische principes en democratische cultuur kaderen binnen de moderne rechtsstaat

B Mensenrechten, tolerantie en gelijkberechtiging

1 De leerlingen respecteren en verdedigen Mensenrechten vanuit het levensbeschouwelijk perspectief in een concrete maatschappelijke context

2. De leerlingen hanteren Mensenrechten als een moreel kompas bij het analyseren van de eigen levensbeschouwing en die van de anderen. 2c

3. De leerlingen relateren Mensenrechten aan hun persoonlijke levensbeschouwing in functie van zelfwaardering en respect voor alle levensbeschouwingen

D Maatschappelijk engagement

1. De leerlingen herkennen en benoemen (vormen van) maatschappelijk engagement in en vanuit de eigen LB en die van anderen op een open en respectvolle manier.

2. De leerlingen kunnen een constructief kritische dialoog aangaan over de zin van maatschappelijk engagement en het belang daarvan voor een democratie.

3. De leerlingen zijn bereid na interlevensbeschouwelijke dialoog maatschappelijke engagementen aan te gaan met respect voor de rechten en plichten van iedereen.

E Democratische grondrechten

1. De leerlingen kunnen democratische principes, principes van de rechtsstaat en daaraan gekoppelde levensbeschouwelijke opvattingen in een context van tijd en ruimte plaatsen. 1b

2. De leerlingen analyseren in gesprek met elkaar hoe verschillende LB's een rol spelen in de bekrachtiging of het afremmen van democratische principes en principes van de rechtsstaat.

3. De leerlingen waarderen grondrechten als noodzakelijke voorwaarden voor het samenleven in verscheidenheid.

Werkvorm (eventueel)

Er zijn verschillende werkvormen in dit project verwerkt, zoals kennismakingsrondes aan de hand van vragen, standpunten, voorwerpen, pictogrammen ... werkbundel EDUbox, taartdiagram, zichzelf voorstellen, huiswerk, vraag-antwoord, diversi-date, speeddate stellingen spel, website UVRM, debat, panelgesprek, vragenronde, enquête, switch, creatieve groepsopdracht (utopia)

Evaluatie

Tools: Klik hier als u tekst wilt invoeren.

Positieve ervaring: zeer gevarieerd project dat leidde tot extra input van de leerlingen. De inhoud werd bijgestuurd op basis van interesses van de leerlingen. Mooi project met interessante apotheose.

Slotevenement.

Valkuilen: Tijdens de diversi-date was er te weinig inbreng/participatie van de leerlingen mogelijk. Tijdens de ideale stad compenseren leerlingen te snel of durven ze niet voor hun mening opkomen. Hoe ga je om met confrontaties of verkeerde uitspraken?

Naar de toekomst toe: Het ging hen soms wat boven hun petje. Begrippen/inhoud grondiger voorbereiden. Hen meer tijd geven om vragen te stellen. Participatie meer aanmoedigen mbv wandelmicro bv.

Idee van: BA Pitzemburg Mechelen

Het leven vieren – religieuze feesten

Thema en algemene inhoud

Om te kunnen 'bouwen aan vertrouwen' leren de leerlingen elkaars levensbeschouwing kennen en leren wat meer over elkaars speciale feestdagen.

Doelstellingen

ILC Competenties:

6 gaat respectvol en open om met de diversiteit binnen de eigen levensbeschouwing.

8 De eigenheid van andere levensbeschouwingen.

13 respecteert het bestaan van levensbeschouwingen.

17 Gaat respectvol en open om met de eigenheid van andere levensbeschouwingen.

Eindtermen Burgerschap:

7.2. De leerlingen gaan respectvol en constructief om met individuen en groepen in een diverse samenleving.

7.3 De leerlingen hanteren strategieën om respectvol en constructief te werken in een diverse samenleving.

ILD Leerplandoelen:

Dialooginhouden: De mens: Zin van het leven; Het leven vieren – feesten; Leven en dood; Identiteit

Werkvorm (eventueel)

Werkbladen, padlet, videofragmenten, sebsite reduc8, kahoot, quiziz, extramuros bezoeken, speeddate, taartdiagram, PPT, leestest

Evaluatie

Tools: Leestest

Positieve ervaring: Er was veel aandacht voor de verschillende levensbeschouwingen.

Valkuilen: het is moeilijk werken met grote groepen, niet iedereen doet mee

Naar de toekomst toe: als de groep te groot is, opsplitsen. Meer concreet vanuit ILD vertrekken.

Idee van: BA Stassart Mechelen

3. DIDACTISCH MATERIAAL

ORGANISATIES

Axcent <https://www.axcent.org/nl/axcent>

EduC8 https://reduc8.eu/Home/Index_NL

GUM

GUM GENTS UNIVERSITEITS MUSEUM UNIVERSITEIT GENT

Bestel je ticket → Over ons Nieuws Contact

Tickets & info Museum & Plantentuin Ontdek ons aanbod Expo & Activiteiten Exploratie & leer Scholen & Studenten Duik in de diepte Collectie & Onderzoek

GUM Tour - LIMITS

Wetenschap en Ethiek

Rondleiding voor 3e graad secundair onderwijs

Hoe ver kunnen en mogen we gaan? Tijdens deze rondleiding onderzoeken we welke grenzen wetenschap heeft. De leerlingen exploreren de wereld van proefdieren en brengen

<https://www.gum.gent/nl/gum-gids-in-de-klas>

Voor onderstaande intra-murosactiviteiten kunnen subsidies aangevraagd worden via https://oost-vlaanderen.be/internationaal-samenwerken/mondiale-solidariteit/subsidies/subsidie-voor-educatief-en-informatief-aanbod-ter-ondersteuning-.html?mc_cid=6e8681e848&mc_eid=d063f91b1d

WD08 - Oogkleppen af

Inhoud: tijdens deze workshop focussen we op wat stereotypen en vooroordelen zijn. We onderzoeken samen hoe deze stereotypen en vooroordelen ons denken bepalen, en wanneer deze schadelijk kunnen worden.

De leerlingen leren het verschil maken tussen feiten en vooroordelen, waar vooroordelen vandaan komen, en welk effect het gebruik van stereotiepe beelden kan hebben.

De Workshops van de 1ste, 2de en 3de graad sluiten perfect op elkaar aan, waarbij de stap van stereotypen en vooroordelen naar discriminatie gemaakt wordt.

Doelgroep: verschillende workshop voor de 1e, 2e en 3e graad secundair onderwijs.

Thema: diversiteit

Prijs: 190 EUR

Duur van de vorming/workshop: 2 uur

Minimum/maximum aantal deelnemers: 8 - 25

Voorzieningen door de aanvrager: informatie volgt bij aanvraag

Contactgegevens

School Zonder Racisme

arne@schoolzonderracisme.be

website

WD09 - Racisme verwondt

Inhoud: vrouwen die hun handtas dichter tegen zich aantrekken als je de bus opstapt. Leerkrachten die op basis van je huidskleur veronderstellen dat je moslim bent. Uitspraken als "Elke cultuur is anders. Bij Karim thuis bijvoorbeeld eten ze op de grond" en "Goed kunnen dansen, dat hebben Afrikanen zoals jij in het bloed". Hoewel niet altijd slecht bedoeld, kunnen al deze voorvallen diepe wonden slaan.

Jongeren met een migratieachtergrond ondervinden geregeld zichtbare discriminatie, maar ook meer onzichtbare vormen, zoals microwetsuren en stereotypen, kunnen diep snijden. In deze vorming trachten we ons in te leven in hoe het voelt om slachtoffer te worden van stereotypen, vooroordelen, discriminatie en racisme.

We kaderen mogelijke reacties op, en psycho-emotionele gevolgen van racisme. Van daaruit ontdekken we samen wat we kunnen doen om slachtoffers beter te ondersteunen en weerbaar te maken.

Doelgroep: leerkrachten secundair, studenten lerarenopleiding

Thema: diversiteit

Prijs: 360 EUR

Duur van de vorming/workshop: 3 uur

Minimum/maximum aantal deelnemers: 8 - 25

Voorzieningen door de aanvrager: informatie volgt bij aanvraag

Contactgegevens

School Zonder Racisme

arne@schoolzonderracisme.be

website

WD10 - Rafa Rafa

Inhoud: door het spel Rafa Rafa te spelen, ervaren jongeren aan den lijve wat het is om plotseling ondergedompeld te worden in een heel ander milieu waar de voorschriften en afspraken totaal anders zijn dan wat ze traditioneel gewoon zijn.

Voor de nabespreking komen beide groepen samen. Kunnen de Alfa's de Beta-cultuur uitleggen en omgekeerd? Hoe hebben de Beta's gereageerd op de eerste Alfa-bezoeker? Hoe voelde die eerste Alfa-bezoeker zich precies? In welke cultuur zou je het liefst willen wonen?

En dan heel belangrijk: kent iemand nog zo'n situaties? Als hier dan verhalen opduiken van kinderen die b.v. eens bij hun tante een week moesten logeren omdat hun eigen ouders op reis waren, waarbij ze, ondanks het feit dat ze hun best deden, toch de huisregels schonden, krijgt dit spel een heel duidelijke meerwaarde. Van hieruit is het maar een kleine moeite om naar migranten, godsdienstbeleving en op het eerste zicht afwijkend gedrag te gaan.

Doelgroep: secundair onderwijs / jongeren 10 - 18 jaar / hoger onderwijs / volwassenen

Thema: wereldburgerschap, democratie, diversiteit

Prijs: 240 EUR voor jeugdwerk / 400 EUR voor onderwijs / 570 EUR voor hoger onderwijs / 820 EUR voor volwassenen (incl. geschatte vervoersonkosten)

(vereist 2 speltrainers)

Duur van de vorming/workshop: 100 - 120 minuten

Minimum/maximum aantal deelnemers: 12 - 40 spelers (30 spelers jeugdwerk)

Voorzieningen door de aanvrager: informatie volgt bij aanvraag

Contactgegevens

De Aanstokerij
begeleiding@aanstokerij.be
tel. 016 29 74 58
[website](#)

WD12 - Kwinkslag

Inhoud: 'Kwinkslag' is een simulatiespel waarbij de spelers geconfronteerd worden met medespelers die, ondanks vele schijnbare overeenkomsten, dingen op een verschillende manier doen. In feite is het een spel waarbij de spelers leren omgaan met verschillen: de spelers worden uitgedaagd om deze verschillen te ontdekken en om strategieën te bedenken waarmee ze deze verschillen kunnen overstijgen.

Verschillen tussen mensen zijn vaak zeer subtiel en het gaat niet altijd om verschillen tussen mensen uit verschillende culturen. Het gaat evenzeer om verschillen tussen mannen en vrouwen, tussen generaties of tussen lokale afdelingen van een jeugdbeweging. In die zin is 'Kwinkslag' een spel dat je kan gebruiken in uiteenlopende situaties.

Doelgroep: jongeren 14 - 18 jaar / secundair onderwijs 3de graad / hoger onderwijs / volwassenen

Thema: wereldburgerschap, democratie, diversiteit

Prijs: 145 EUR voor jeugdwerk / 250 EUR voor onderwijs / 335 EUR voor hoger onderwijs / 460 EUR voor volwassenen (incl. geschatte vervoersonkosten)

Duur van de vorming/workshop: 100 - 120 minuten

Minimum/maximum aantal deelnemers: 12 - 36 spelers (15 spelers jeugdwerk)

Voorzieningen door de aanvrager: informatie volgt bij aanvraag

Contactgegevens

De Aanstokerij
begeleiding@aanstokerij.be
tel. 016 29 74 58
[website](#)

WD13 - Diversidentiteit

Inhoud: wie in de jaren '80 opgroeide, kon niet naast de 'Rubik's cube' kijken. Voor kinderen een uitdaging of bron van frustratie. Voor ouders hét ultieme instrument om de kroost kalm te houden tijdens urenlange autoritten. Nu is de kubus terug, en met een onverwachte functie ...

Voor 'Diversidentiteit' werd de kubus herwerkt tot een diversiteitskubus. Op de diversiteitskubus staan symbolen in 6 verschillende kleuren. De kleuren staan voor de verschillende aspecten waaruit de identiteit van een persoon bestaat: geslacht, leeftijd, seksuele geaardheid, handicap, vermogen en afkomst. De symbolen representeren de deelaspecten. Bijvoorbeeld: iemand kan hetero-, bi- of homoseksueel geaard zijn.

Door de diversiteitskubus te gebruiken, worden de spelers gestimuleerd om na te denken over kruispuntdenken. Met andere woorden: 'Diversidentiteit' benadrukt dat de identiteit van een persoon uit meerdere (deel)aspecten bestaat. We zijn niet alleen een man of een vrouw. We zijn niet alleen een autochtoon of een allochtoon. We zijn niet alleen ... Neen, we zijn allemaal een man of een vrouw én een autochtoon of een allochtoon én ...

Doelgroep: secundair onderwijs 3de graad / hoger onderwijs / volwassenen

Thema: wereldburgerschap, diversiteit

Prijs: 225 EUR voor onderwijs / 295 EUR voor hoger onderwijs / 400 EUR voor volwassenen (incl. geschatte vervoersonkosten)

Duur van de vorming/workshop: 60 minuten

Minimum/maximum aantal deelnemers: 4 - 12 spelers

Voorzieningen door de aanvrager: informatie volgt bij aanvraag

Contactgegevens

De Aanstokerij
begeleiding@aanstokerij.be
tel 016 29 74 58
[website](#)

WD14 - Van hier naar daar

Inhoud: 'Van hier, naar daar' bestaat uit 2 totaal verschillende kaartspelen. Tijdens elk kaartspel moeten de spelers zo veel mogelijk kwartetten vormen. De spelers ondervinden spelenderwijs hoe moeilijk het is om nieuwe regels te leren. Tijdens de tweede ronde verhuizen verschillende spelers naar een tafel waar andere regels gelden. Het verhuizen naar een andere tafel, verloopt telkens op een andere manier waardoor de ervaring ook telkens anders is. De eerste speler die naar een andere groep verhuist, mag enkel observeren. Hij neemt niet deel aan het spel en mag ook geen vragen stellen. De tweede speler mag wel meespelen, maar geen vragen stellen. De derde speler speelt mee én mag vragen stellen.

In de derde en laatste ronde vormen de spelers nieuwe groepen met spelers van de verschillende tafels. Ze vormen een nieuwe samengestelde cultuur en bepalen nu zelf de spelregels. Hoe gaan ze te werk? Werken ze samen nieuwe spelregels uit? Kiezen ze de leukste spelregels van beide tafels? Of, maken ze ruzie om de eigen regels te behouden?

Doelgroep: secundair onderwijs 3de graad / hoger onderwijs / volwassenen

Thema: wereldburgerschap, diversiteit

Prijs: 250 EUR voor onderwijs / 335 EUR voor hoger onderwijs / 460 EUR voor volwassenen (incl. geschatte vervoersonkosten)

Duur van de vorming/workshop: 100 - 120 minuten

Minimum/maximum aantal deelnemers: 6 - 25 spelers

Voorzieningen door de aanvrager: informatie volgt bij aanvraag

Contactgegevens

De Aanstokerij
begeleiding@aanstokerij.be
tel. 016 29 74 58
[website](#)

WD15 - Coolturen!

Inhoud: Deze actieve workshop combineert inzicht in diversiteit en andere culturen en gewoontes op een laagdrempelige manier met zélf ervaren en uitwisselen van meningen en ervaringen met de andere spelers.

De actieve groepsspelen zijn erop gericht om intercultureel leren mogelijk te maken.

Intercultureel leren? Wat is in hemelsnaam intercultureel leren? Misschien bestaat er op dat vlak nog wat onenigheid, maar één ding is zeker: iedereen krijgt ermee te maken, of je nu wil of niet. En je hoeft helemaal geen verre reizen te maken om dat te ervaren. Intercultureel leren is niet alleen noodzakelijk, maar het is ook erg boeiend en leuk. En of je nu 'punaise' zegt of 'duimspijker', het belangrijkste is dat je poster tegen de muur blijft hangen, of niet soms?

Doelgroep: secundair onderwijs 3de graad / jongeren 14 - 18 jaar / hoger onderwijs / volwassenen

Thema: wereldburgerschap, diversiteit

Prijs: 145 EUR voor jeugdwerk / 250 EUR voor onderwijs / 335 EUR voor hoger onderwijs / 460 EUR voor volwassenen (incl. geschatte vervoersonkosten)

Duur van de vorming/workshop: 100 - 120 minuten

Minimum/maximum aantal deelnemers: 8 - 25 spelers (15 spelers jeugdwerk)

Voorzieningen door de aanvrager: informatie volgt bij aanvraag

Contactgegevens

De Aanstokerij
begeleiding@aanstokerij.be
tel. 016 29 74 58
[website](#)

WD16 - Open blik op diversiteit

Inhoud: in alle delen van onze maatschappij is diversiteit aanwezig, in zoverre dat we kunnen spreken van superdiversiteit. Dit brengt allerlei dynamieken met zich mee: tegenstrijdige meningen, discussies, vragen, acties en reacties. In deze vorming worden de deelnemers zich bewust van diversiteit in de organisatie, om er op een constructieve manier mee aan de slag te gaan.

'Open blik op diversiteit' combineert inzicht in diversiteit en andere culturen met zélf ervaren en uitwisselen van meningen en ervaringen met de andere deelnemers.

We reiken blikverruimende kaders aan om te gebruiken in de diverse settings waarin jij actief bent. We stellen het eigen referentiekader in vraag en bekijken welke deelidentiteiten we allemaal kunnen ontdekken.

Doelgroep: hoger onderwijs / volwassenen

Thema: wereldburgerschap, diversiteit

Prijs: 415 EUR voor hoger onderwijs / 580 EUR voor volwassenen (incl. geschatte vervoersonkosten)

Duur van de vorming/workshop: 240 minuten

Minimum/maximum aantal deelnemers: 8 - 15 spelers

Voorzieningen door de aanvrager: informatie volgt bij aanvraag

Contactgegevens

De Aanstokerij
begeleiding@aanstokerij.be
tel. 016 29 74 58
[website](#)

annefrank.org/nl/educatie/product/148/werkvorm-over-vooroordelen-en-stereotypen/

anne frank stichting Museum Anne Frank **Educatie** Thema's Over ons Shop NL

Werkvorm over vooroordelen en stereotypen

burgerschap, vooroordelen
Nederlands
voortgezet onderwijs

Iedereen heeft vooroordelen en gebruikt stereotypen. Dat is normaal. Maar waar komen vooroordelen eigenlijk vandaan? Hoe ga je er mee om? Leerlingen leren deze vragen te beantwoorden met behulp van een korte video.

ILD - SGR5 en SGR20 > ILD - SGR5 SGR20 > Info - thema's ▾

Mappen

Naam ↓

- 13 Duurzame ontwik...
- 12 De natuur
- 11 Mensen- en kinderr...
- 10 Sociale rechtvaard...
- 9 Samenwerking en e...
- 8 Staat en levensbesc...
- 7 Ideologisch extremi...
- 6 Diverse waardeaders
- 5 Mens en technologie
- 4 De medemens
- 3 Identiteit
- 2 Leven en dood
- 1 Zin van het leven
- 0 De religies

Bestanden

- "Dankzij het project COEXIST voelen alle leerlingen zich thuis op onze school"

• 21 augustus 2021
• 6 minuten lezen

Stop Discriminatie in Nederland binnen en je voelt het meteen. Hoe school Adam COEXIST of veranderde van. Het woord staat in roodletters op de grond en de laatste veranderde ze ook in het pedagogisch project. De boodschap? "Het is plaats voor iedereen"

Inspiratie andere scho...
- EDUCATIEVE KAART VOOR WERELDBURGERS

PDF 20220602-Educatieve...

4. WERKVORMEN

HET SOCRATISCH GESPREK

Vraag vraag vraag ... push push push ... dat leidt ons meteen naar een gekend voorbeeld van dialogeren, nl: het socratisch gesprek. Socrates' moeder was vroedvrouw, vandaar de term 'maieutiek' om zijn gesprekstechnieken te duiden. Zoals een vroedvrouw de baby ter wereld helpt brengen, zal de spreker via het socratisch gesprek het inzicht in zichzelf en de eigen situatie bij de ondervraagde geboren laten worden.

Elk socratisch gesprek heeft een vaste structuur en begint met een vraag, bijvoorbeeld "Maakt geld gelukkig?"

De regels zijn eenvoudig:

- stel je oordeel uit;
- luister goed naar de ander;
- doe geen aannames. Ga ervan uit dat je het niet weet;
- wees concreet / vraag naar feiten;
- denk zelf, verlaat je niet op kennis of autoriteit van anderen;
- vraag door op de woorden van de ander.

DE VRAAG
HET VOORBEELD
HET CENTRALE MOMENT
ANTWOORD/ARGUMENTATIE
DE ESSENTIE

STRUCTUUR
SOCRATISCH GESPREK

Waarom zou je een socratisch gesprek willen houden?

- Om gezamenlijk tot nieuwe inzichten te komen, los van bestaande denk- en gedragskaders.
- Om wijze oplossingen te vinden in geval van dilemma's en complexe problemen.
- Voor versterking van de verbondenheid in groepen.

TEAMTEACHING

Om een goede samenwerking te verzekeren kunnen babbelkaartjes helpen:

✂

 <p>SAMEN VOORBEREIDEN</p> <p>Hoe lukt het ons om samen voor te bereiden?</p> <p>KLASSE</p>	 <p>SAMEN VOORBEREIDEN</p> <p>Wat kunnen we (nog) beter verdelen?</p> <p>KLASSE</p>	 <p>SAMEN VOORBEREIDEN</p> <p>Wat wil je graag eens uitproberen?</p> <p>KLASSE</p>
 <p>SAMEN VOORBEREIDEN</p> <p>Wat vind je waardevol aan onze samenwerking?</p> <p>KLASSE</p>	 <p>SAMEN VOORBEREIDEN</p> <p>Welke taken moeten we (meer) samen opnemen? Welke minder?</p> <p>KLASSE</p>	 <p>SAMEN VOORBEREIDEN</p> <p>Wat kan ervoor zorgen dat we nog beter gaan teamteachen? <i>Dream big!</i></p> <p>KLASSE</p>

✂

 <p>SAMEN LESGEVEN</p> <p>Welk talent kan je nog meer inzetten tijdens teamteaching?</p> <p>KLASSE</p>	 <p>SAMEN LESGEVEN</p> <p>Wanneer is een les voor jou geslaagd?</p> <p>KLASSE</p>	 <p>SAMEN LESGEVEN</p> <p>In welke mate lukt het ons om elke leerling tot leren te brengen?</p> <p>KLASSE</p>
 <p>SAMEN LESGEVEN</p> <p>Hoe kan onze teamteaching leerlingen met extra onderwijsbehoeften ondersteunen?</p> <p>KLASSE</p>	 <p>SAMEN LESGEVEN</p> <p>Hoe slagen we erin om elke leerling zich goed te laten voelen?</p> <p>KLASSE</p>	 <p>SAMEN LESGEVEN</p> <p>Over welke klasafpraak ben je heel tevreden?</p> <p>KLASSE</p>

<p></p> <p>SAMEN EVALUEREN</p> <p>Welke positieve effecten heeft teamteaching op jou?</p> <p>KLASSE</p>	<p></p> <p>SAMEN EVALUEREN</p> <p>Wat vind je fijn om samen te doen in plaats van alleen?</p> <p>KLASSE</p>	<p></p> <p>SAMEN EVALUEREN</p> <p>Hoe verloopt onze communicatie met ouders? Zijn er groeipunten?</p> <p>KLASSE</p>
<p></p> <p>SAMEN EVALUEREN</p> <p>Welke voordelen heeft onze teamteaching voor de leerlingen? Zijn er ook nadelen?</p> <p>KLASSE</p>	<p></p> <p>SAMEN EVALUEREN</p> <p>Hoe kunnen we onze successen delen met collega's?</p> <p>KLASSE</p>	<p></p> <p>SAMEN EVALUEREN</p> <p>Waar wil je graag mee stoppen?</p> <p>KLASSE</p>

<p></p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>KLASSE</p>	<p></p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>KLASSE</p>	<p></p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>KLASSE</p>
<p></p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>KLASSE</p>	<p></p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>KLASSE</p>	<p></p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>KLASSE</p>

5. EVALUATIE

Evaluatie ILD – Perspectiefwissel

ILD-thema: _____

Naam: _____

Klas: _____

Datum: ____ / ____ / ____

[1] Omschrijf kort je eigen kijk op het thema van voor de dialoog:

[2] Omschrijf kort een nieuw perspectief op het thema die je tijdens de dialoog vernam:

[3] Is je eigen kijk op het thema wat bijgesteld? Indien wel, leg uit:

Naam:

Klas:

Datum:

[1] Omschrijf kort de voor jou nieuwe perspectieven (buiten dat van jezelf), over het behandelde thema, die tijdens het ILD-project aan bod kwamen.

Aan het einde van elk nieuw perspectief geef je tussen haakjes aan van welke levensbeschouwing (je denkt dat) het afkomstig is (ANG, ISL, ISR, NCZ, ORT, PeGO of RKG).

Hieronder vind je 4 vakjes (ze hoeven niet allemaal ingevuld te worden) voor:

NIEUWE PERSPECTIEVEN

.....
--

.....
--

.....
--

.....
--

[2] Geef hieronder aan hoe de nieuwe perspectieven en de dialoog jouw eigen zicht op het behandelde thema omgevormd of verrijkt hebben. Hoe heb je het vroeger gezien? Hoe zie je het nu?

Voor de dialoog

.....

.....

Na de dialoog

.....

.....

6. Uitwerking gedragsindicatoren

De uitgewerkte *rubrics* zijn illustratief (ter inspiratie) van de leraars.

ILD - vaardigheden en attitudes gedragsindicatoren voor interlevensbeschouwelijke dialoog

Voor elke vaardigheid en/of attitude vindt men hieronder drie gedragsindicatoren, in de ik-vorm geformuleerd. Zij staan los van elkaar maar vullen elkaar wel aan. De indicatoren zijn gebaseerd op deskundige omschrijvingen van de vaardigheden en attitudes (zie voetnoten) en vertaald naar de dialoogcontext.

Binnen de vakgroep kunnen de aangegeven indicatoren nog concreter afgesproken worden.

Respectvolle omgang ¹	uitspreken Ik laat de ander uitspreken	interesse Ik signaleer non-verbaal interesse in wat de ander vertelt	erkenning Ik geef verbale erkenning aan wat de ander vertelt
Open communicatie ²	reflectie Ik vertraag om te reflecteren tijdens het spreken	gevoelens Ik probeer gedachten en gevoelens te formuleren	persoonlijk Ik illustreer het gezegde met persoonlijke ervaring
Empathisch vermogen ³	ruimte Ik geef de nodige ruimte en tijd aan de ander voor ik reageer	aanmoedigen Ik moedig aan door begrip en inleving te signaleren	samenvatten Ik luister actief door het gehoorde in eigen woorden samen te vatten
Constructief kritisch ⁴	openstaan Ik sta open voor nieuwe ideeën tijdens het beluisteren van de ander	bevragen Ik stel vragen om het gehoorde helderder te maken	bekritisieren Ik breng kritische elementen binnen in de dialoog

¹ Respect Research Group: <https://www.respectresearchgroup.org/respekt/definition/>

² Onderzoek - Open Communicatie: [https://hbo-kennisbank.nl/details/sharekit_hz:oi:surfsharekit.nl:a83ca287-2469-424b-bbbe-211de490f77f_\(p24\)](https://hbo-kennisbank.nl/details/sharekit_hz:oi:surfsharekit.nl:a83ca287-2469-424b-bbbe-211de490f77f_(p24))

³ Practicing Empathic Listening: <https://positivepsychology.com/wp-content/uploads/Practicing-Empathic-Listening.pdf>

⁴ Leerlijn SLO – Kritisch denken: <https://www.slo.nl/thema/meer/21e-eeuwsevaardigheden/kritisch-denken/>

Vaardigheid: respectvolle omgang

Gedragsindicator:	Niet volgens verwachting	Benadert de verwachting	Volgens de verwachting	Overtreft de verwachting
Uitspreken	Ik onderbreek anderen regelmatig.	Ik moet er op gewezen worden dat ik anderen laat uitspreken.	<i>Ik laat de ander uitspreken.</i>	Ik moedig de ander aan om zijn/haar mening te volledig te uiten.

Interesse	Ik signaleer/toon/geef aan dat ik eigenlijk geen interesse heb in het verhaal van de anderen.	Ik uit geen signalen van interesse of desinteresse.	<i>Ik signaleer non-verbaal interesse in wat de ander vertelt.</i>	Ik verwoord interesse in wat de ander vertelt.
Erkenning	Ik geef geen enkele feedback aan wat de ander vertelt.	Ik geef oppervlakkige erkenning aan wat de ander vertelt.	<i>Ik geef verbale, inhoudelijke erkenning aan wat de ander vertelt.</i>	Ik geef verbale erkenning aan wat de ander vertelt, ook als die mening niet strookt met de mijne.

Vaardigheid: Open communicatie

Gedragsindicator:	Niet volgens verwachting	Benadert de verwachting	Volgens de verwachting	Overtreft de verwachting
Reflectie	Ik benoem noch deel mijn reflectie en eigen houding en opvattingen niet.	Ik benoem/deel mijn gedachten, houding, (voor)oordelen en opvattingen gedeeltelijk.	Ik benoem/deel mijn gedachten, houding, (voor)oordelen en opvattingen. <i>Ik vertraag om te reflecteren tijdens het spreken.</i>	Ik help anderen om hun gedachten, houding en (voor)oordelen en opvattingen te benoemen en te delen.
Gevoelens	Ik deel mijn gedachten en gevoelens niet met anderen.	Ik deel mijn gedachten en gevoelens alleen met mensen die dicht bij mij staan.	Ik deel mijn gedachten en gevoelens met anderen en ik luister ook naar de gedachten en gevoelens van anderen.	Ik deel mijn gedachten en gevoelens met anderen en ik luister ook naar de gedachten en gevoelens van anderen en ik leer van anderen.

		<i>Ik probeer gedachten en gevoelens te formuleren.</i>		Ik toon me bewust van mijn eigen gevoelens en die van anderen.
Persoonlijk	Ik laat de persoonlijke inbreng van anderen niet aan bod komen.	Ik laat de persoonlijke inbreng van anderen wel toe in het gesprek, maar ga er niet op in.	Ik laat de persoonlijke inbreng van anderen wel toe in het gesprek en ga er op in.	Ik neem de persoonlijke inbreng van anderen mee in het gesprek.

Vaardigheid: Empathisch vermogen

Gedragsindicator:	Niet volgens verwachting	Benadert de verwachting	Volgens de verwachting	Overtreft de verwachting
Ruimte	Ik reageer zonder de andere ruimte en tijd te geven. Ik zeg en bevraag de dingen zoals ik ze denk/zie/ervaar. De gevoeligheid van de ander vormt daarbij geen rem.	Ik geef ruimte en tijd aan de anderen voor ik reageer. Ik vermijd opmerkingen of acties die de ander nodeloos kwetsen.	<i>Ik vraag of de ander voldoende ruimte en tijd had voor ik reageer.</i>	Ik stimuleer anderen om meer ruimte en tijd te nemen voor ik reageer. Ik stem de aard van mijn reacties deels af op de behoefte aan ruimte van de ander.
Aanmoedigen	Mijn houding en reacties tonen onverschilligheid.	Ik neem initiatieven die meer gericht zijn op het resultaat van het werk dan op het feit dat	<i>Ik moedig aan door begrip en inleving te signaleren.</i>	Ik toon door mijn vragen en uitnodigingen dat ik de ander in zijn/haar

	Ik neem het initiatief af van een ander en laat de ander niet aan het woord.	iedereen daarbij aan bod komt.		eigenheid wil begrijpen.
Samenvatten	Ik kan niet herhalen wat de ander zei.	Ik kan (deels) herhalen wat de ander zei. De samenhang komt daarmee niet aan bod.	<i>Ik luister actief door het gehoorde in eigen woorden samen te vatten.</i>	Ik toon door mijn samenvatting aan dat ik de ander goed begrepen heb.

Vaardigheid: Constructief kritisch

Gedragindicator:	Niet volgens verwachting	Benadert de verwachting	Volgens de verwachting	Overtreft de verwachting
Openstaan	Ik sta niet open voor ideeën van anderen en kan niet aan perspectiefwisseling doen.	Ik vind het vaak moeilijk om open te staan voor meningen van anderen.	<i>Ik toon mijn interesse voor nieuwe ideeën tijdens het beluisteren van de ander.</i>	Ik toon interesse voor meningen van anderen en kan zaken van verschillende kanten bekijken (perspectiefwisseling).
Bevragen	Ik heb moeite met het herkennen of stellen van kritische vragen.	Ik formuleer moeilijk zelf kritische vragen.	<i>Ik stel vragen om het gehoorde helderder te maken.</i>	Ik formuleer zelfstandig kritische vragen.
Bekritisieren	Ik formuleer geen eigen mening of neem geen standpunt in.	Ik formuleer een eigen mening en neem een eigen standpunt in nadat een leraar of leerling me helpt.	Ik uit kritische bedenkingen.	Ik bekritisiseer voorbereid en op basis van voor- en tegenargumenten.